

PISANII SÂNGEORZENE

*coisiune e : dispensarea de a derima' vechiã ba
lerica : darea unei cãstãrãti*

*bisericii vechie. Unu estroisre din acestu Pro
tocolu in Copia fidelã, privituru*

**Corul Parohiei Bisericii Greco-Catolice „Sfântul Nicolae” din Sângeorz-Băi care
și-a continuat activitatea în cadrul Parohiei Ortodoxe după 1948**

*următorile considerante :
Materialulu de pãtra din ve*

**ANUL X
NR. 3(103)
MARTIE 2021**

ABSOLVENȚII LICEULUI „SOLOMON HALIȚĂ”

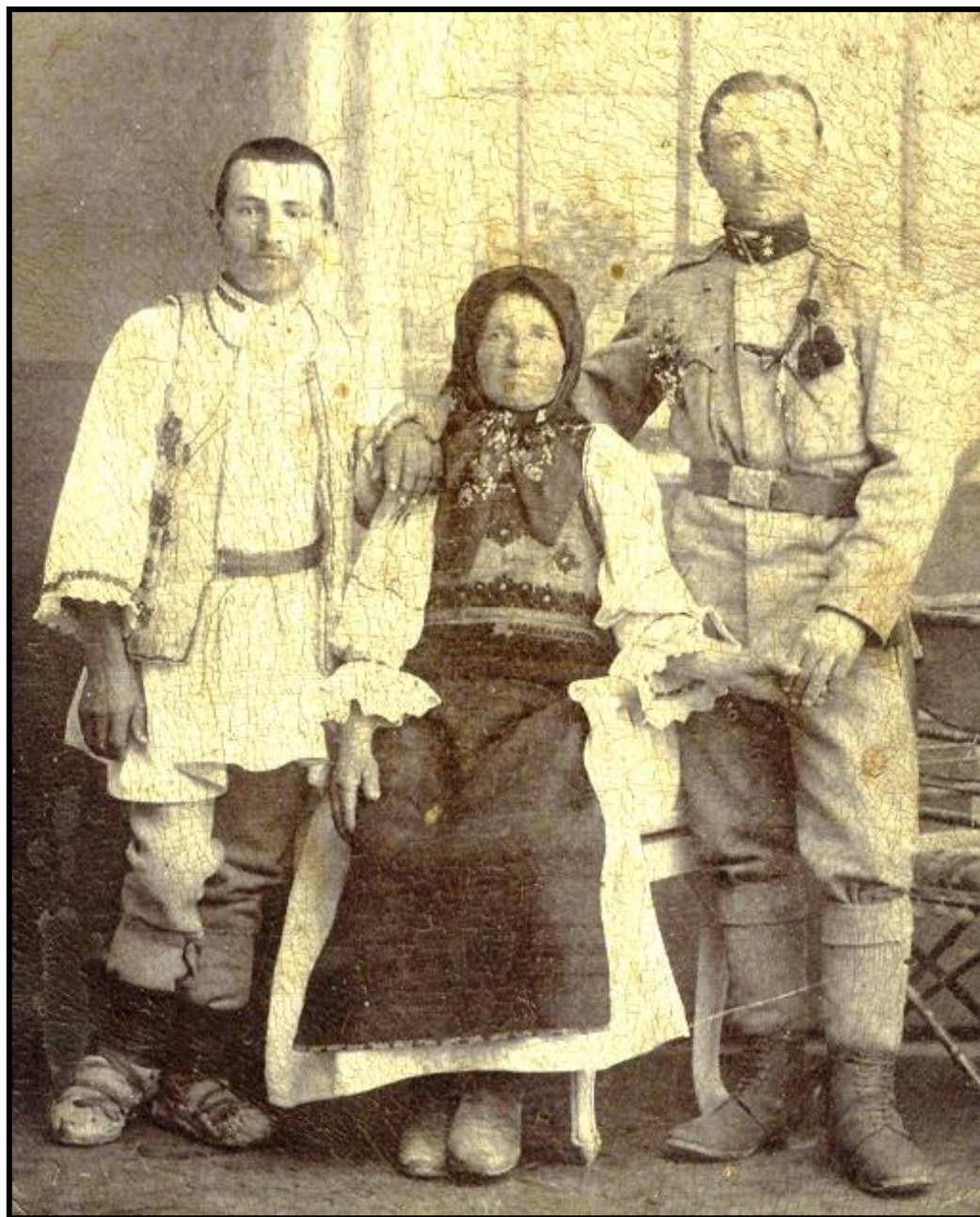
Promoția 1970-1971

CLASA A XII-A A		CLASA A XII-A B	
1	ANDRESI I. IONEL	1	ANDRONESI I. EMILIA
2	AVRAM P. PANTELIMON	2	BARANYAI M. HAJNAL
3	BAZGA D. ION	3	BOB D. LUCREȚIA
4	BUTA A. FLORICA	4	CANDALE D. REGHINA
5	CĂLINI I. MARIA	5	CIOCAN M. FLOAREA
6	FRANDEȘ D. MIRCEA DUMITRU	6	CIOCAN M. SOLOMON
7	GAGEA I. FLOAREA	7	COTEA M. GHEORGHE
8	GAGEA T. RAVECA	8	DEBREȚENI Ș. ȘTEFAN
9	GELLNER C. CAROL	9	FLĂMÂND T. OVIDIU
10	GRIGORIU R. RADU	10	GABOR I. ANA
11	HĂRUȚA I. ANA	11	GABOR I. ELISABETA
12	JOJA P. SAVETA	12	GUZU I. MARIOARA
13	MĂLUȚAN A. ION VASILE	13	HĂRUȚA I. CĂTĂLINA
14	MEZOFI F. ION GHEORGHE	14	LARIONESI A. CĂTĂLINA
15	MUREȘAN V. PETRU	15	LUPȘOR T. IOANA
16	OUL M. FIROANA	16	MĂGUREAN E. LUCIANA
17	POLEC S. FLORE	17	MANOILĂ V. GEORGETA
18	POP I. ANA I	18	MIHĂILĂ L. REGHINA
19	POP I. ANA II	19	MOLDOVAN F. EMIL
20	POPĂRȚAC I. MARIOARA	20	NECHITI A. SILVIA
21	RĂZVANȚĂ V. ANA	21	NECHITI I. ANUȚA
22	SOHORCA E. MARIOARA	22	NICULAI I. MARIA
23	SOHORCA I. LEONTIN IOAN	23	PANTELIMON N. CONSTANȚA
24	ȘORECĂU P. LOGIN	24	PARTENE A. DORINA
25	TĂMĂȘOI I. RADU	25	ROMAN G. RADU
26	VÂNCA A. DOCHIA	26	RONTEA C. LIA
		27	RUȘTI I. VIORICA
		28	SCRIDON O. VOICHIȚA
		29	SIDOR I. IOANA
		30	SOHORCA A. ILIE
		31	SUCIU N. MIRCEA
		32	TRIFAN V. RODICA
		33	URSA A. LIVIU
		34	UTALEA E. TRAIAN
		35	VESA I. ELENA

* Materialul a fost preluat din *Liceul Teoretic „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi*
– 50 de ani, 2012.

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție -

Fotografia din colecția artistului Maxim Dumitraș

ANUL X, NR. 3(103), MARTIE 2021

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor FLORIN HODOROGA
teolog ALEXANDRU DĂRĂBAN

Consultant științific: Dr. Mirela Popa-Andrei, cercetător științific II, Institutul de Istorie
„George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române
Colaboratori permanenți: Dr. Elisabeta Scurtu, Preot Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu,
Dr. Dorin Dologa, Icu Crăciun, Florin Hodoroga

Editor și redactor responsabil: Alexandru Dărăban

Tehnoredactare: Alexandru Dărăban

REDACTIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj; E-mail: adaraban17@yahoo.ro;
aldaraban57@gmail.com

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:
<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>
<http://en.calameo.com/accounts/3280504>
<https://pisaniisang.wordpress.com>

- COPERTA 1: Corul Parohiei Bisericii Greco-Catolice „Sfântul Nicolae” din Sângeorz-Băi care
și-a continuat activitatea în cadrul Parohiei Ortodoxe după 1948**
COPERTA 2: Absolvenții promoției 1968-1969 ai liceului sângeorzan
COPERTA 3: Absolvenții promoției 1969-1970 ai liceului sângeorzan
COPERTA 4: Corul actual Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae” din Sângeorz-Băi

Fotografiile din acest număr provin din cadrul Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (colecția fotografii), Facebook (Vicariatul greco-catolic Năsăud, Leon Prădan, Cornel Rusan, Iosif Ciunterei, Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi), Centrul Cultural „Justin Sohorca” Sângeorz-Băi, colecția personală a artistului Maxim Dumitraș

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
-----------------------------	---

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

<i>Școala greco-catolică trivială din Sângeorgiu – Anul școlar 1883/1884</i>	6
<i>Adunare învățătoarească</i>	9
<i>Profesorul sângeorzan Maxim Pop în amintirile lui Vasile Gr. Borgovan</i>	10
<i>Învățătorul Iustin Sohorca la cursuri de economie</i>	11
<i>Înființarea corului Bisericii Greco-Catolice „Sfântul Nicolae” din Sângeorgiu-Român</i>	12

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI – Publicistica

<i>Din Bucovina – Suceava, 8 iulie 1885</i>	14
---	----

DIN GRANITĂ

<i>O sentință modernă ungurească</i>	18
DORIN DOLOGA, ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Participarea locuitorilor din Localitatea Rodna Veche la Primul Război Mondial</i>	21
<i>Dorul și jalea în poezia poporului român</i>	46
<i>Epidemiile din Bistrița-Năsăud în anul 1921</i>	49

EXCELSIOR

DRD. MIHAI-OCTAVIAN GROZA, <i>Sălăuanul Maxim Morariu distins cu Premiul de Excelență în cercetarea științifică al Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca</i>	60
PR. DR. MAXIM (IULIU-MARIUS) MORARIU, <i>Ion Creangă – o viață de „poveste”</i>	62
PR. DR. MAXIM (IULIU-MARIUS) MORARIU, <i>Vasile Pârvan (1882-1947) – un om deplin și un român adevărat</i>	63

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

ȘCOALA GRECO-CATOLICĂ TRIVIALĂ DIN SÂNGEORGIU - 1883/1884 -

a) Statul personal al corpului învățătoresc

1. **Mihai Domide** a fost numit ca învățător secundar provizoriu la școala trivială în 27 septembrie 1864, iar în 16 noiembrie 1864 fu numit definitiv în acel post. În 24 septembrie 1869 a fost ales învățător primar provizoriu și în 18 august 1870 a fost numit învățător primar (director) definitiv. În acest timp a propus, în afară de Religie, toate obiectele de învățământ în clasa a III-a. Numărul orelor la săptămână: 24¹.

2. **Ieremia Șorobetea** a fost numit provizoriu ca învățător secundar provizoriu la școala trivială în 24 septembrie 1869, iar ca învățător definitiv în acest post fu confirmat în 18 august 1870. În acest timp a propus, în afară de religie, toate obiectele prescise în clasa a II-a. Numărul orelor la săptămână: 24².

3. **Silviu Sohorca** a fost numit de catehet greco-catolic provizoriu la școala trivială în 24 septembrie 1881. A propus religia în clasele a II-a și a III-a. Numărul orelor la săptămână: 4³.

b) Informații despre școlari la sfârșitul anul școlar 1883/1884

Clasa a II-a⁴

Nr. crt.	Numele și prenumele	Confesiunea	Observații
1	Alexandru Algeorge	grec-catolică	-
2	Alexandru Neamțiu	grec-catolică	-
3	Alexandru Rusu	grec-catolică	-
4	Alexandru Strugariu	grec-catolică	-
5	Dănilă Buia	grec-catolică	-
6	Donisa Varvari	grec-catolică	-
7	Ion Gabor	grec-catolică	-
8	Ion Gagea	grec-catolică	-
9	Ion Marica	grec-catolică	-

¹ Raportul al XIII-lea despre Gimnasiulu Superiore Greco-Catolicu Romanescu din Naseudu pro anul scolastecu 1883/4, Gherla, 1884, p. 103.

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Raportul al XIII-lea despre Gimnasiulu Superiore Greco-Catolicu Romanescu din Naseudu pro anul scolastecu 1882/8, Bistrița, 1883, p. 104.

ȘCOALA GRECO-CATOLICĂ TRIVIALĂ DIN SÂNGEORGIU - 1883/1884 -

10	Ilie Gabor	grec-catolică	-
11	Ilie Tahăș	grec-catolică	-
12	Maxim Niculai s.	grec-catolică	-
13	Maxim Niculai j.	grec-catolică	-
14	Pavel Șorobetea	grec-catolică	-
15	Toma Sfrengeu	grec-catolică	-
16	Ana Clipotă	grec-catolică	-
17	Ana Haliță	grec-catolică	-
18	Ana Mihoc	grec-catolică	-
19	Floarea Algeorge	grec-catolică	-
20	Floarea Nițiu	grec-catolică	-
21	Lucreția Pop	grec-catolică	-
22	Mădălina Ruști	grec-catolică	-
23	Nastasia Luci	grec-catolică	-
24	Raveca Șorecău	grec-catolică	-
25	Saveta Mihăilă	grec-catolică	-
26	Saveta Mutu	grec-catolică	-

Clasa a III-a¹

Nr. crt.	Numele și prenumele	Confesiunea
1	Alexandru Lica	greco-catolică
2	Alexandru Lupoae	greco-catolică
3	Alexandru Ruști	greco-catolică
4	Anton Buga	greco-catolică
5	Cătălina Pîsa	greco-catolică
6	Cătălina Varvari	greco-catolică
7	Emil Marica	greco-ortodox
8	Grigore Treancă	greco-catolică
9	Ioana Andresi	greco-catolică
10	Ion Gagea	greco-catolică
11	Ion Larionesi	greco-catolică
12	Ion Petrașcu	greco-catolică
13	Ion Pop	greco-catolică
14	Ion Ogâgău	greco-catolică
15	Ion Tahăș	greco-catolică
16	Iacob Puițau	greco-catolică
17	Macedon Hăruța	greco-catolică
18	Maxim Bâlța	greco-catolică
19	Maxim Pop Alexandru	greco-catolică
20	Maxim Pop Ștefan	greco-catolică

¹ *Ibidem*, p. 105.

ȘCOALA GRECO-CATOLICĂ TRIVIALĂ DIN SÂNGEORGIU - 1883/1884 -

21	Nicolae Georges	greco-catolică
22	Nicolae Ruști	greco-catolică
23	Nicolae Flore	greco-catolică
24	Petre Jarda	greco-catolică
25	Saveta Costan	greco-catolică
26	Traian Anton	greco-catolică
27	Terente Rebreanu	greco-catolică

**Situația numerică
după numărul, naționalitatea, confesiunea și progresul școlărilor¹**

Clasa	Numărul școlărilor			Naționalitatea				Confesiunea			Progresul		
	Înmatriculați	Dezertați	Morți	Română	Maghiară	Germană	Izraelită	Greco-catolică	Greco-ortodoxă	Romano-catolică	Promovați	Pot relua examenul	Au să repete clasa
II	26	-	-	26	-	-	-	26	-	-	19	-	7
III	27	2	-	27	-	-	-	26	1	-	18	-	9
Suma	53	2	-	53	-	-	-	52	1	-	37	-	16

**Situația numerică
privind comunele de unde provin școlarii²**

Comuna	Clasa		Suma
	II	III	
Sângeorgiu	26	26	52
Coșna	-	1	1
Suma	26	27	53

¹ Ibidem.

² Ibidem, p. 106

ADUNARE ÎNVĂȚĂTOREASCĂ

Adunarea de primăvară a învățătorilor, despărțământul al II-lea, filiala Sângeorz a reuniunii „Mariana” s-a ținut în 29 Aprilie a. c. în comuna Leșu (comitatul Bistrița-Năsăud).

Din zori de zi frumoasa comună Leșu a început a se umple de acei apostoli care nu bagă în seamă ostenele ce le îndură pentru luminarea mlădițelor tinere ale neamului lor.

La orele 8 a. m. s-a început serviciul divin celebrat de dl. Leon Coșbuc, preot local. Cântările au fost executate de d-nii învățători. La sfârșitul serviciului divin Onoratul domn preot ne-a ținut o scurtă și pătrunzătoare vorbire salutându-ne cu un „Bine-ați venit!”.

După serviciul divin, conform programului ne-am întrunit în sala școlii confesionale unde ni s-a deschis adunarea printr-o lungă și valoroasă vorbire din partea d-lui președinte al filialei, Damian Nechiti, învățător în Ilva Mică.

A urmat apoi constatarea membrilor prezenți și absenți. Au luat parte peste 35 învățători, apoi preoți și alți interesați.

Urmează apoi trei tratate practice. Unul l-a ținut d-nul Dumitru Persecă, învățător local, din învățământul instructiv despre „Măr” cu elevii clasei I. Al doilea a fost tratat de d-l Nechita Cotuțiu, învățător local, din geografie, despre „Clima și produsele Ungariei” cu elevii clasei a IV-a, iar al treilea l-a ținut harnicul învățător Ioan Barna, învățător în Maieru, din scriptologie cu elevii clasei I. Notez că acest din urmă tratat a stârnit interesare mare celor prezenți fiind tratat după metoda fonomimic.

S-au făcut apoi criticile asupra tratatelor. Comisiunea criticătoare a făcut puține observări. Tratarea primă a fost declarată de deplin succesă, a doua de succes, iar asupra tratării a treia nu a adus nici o hotărâre deoarece, ca metodă nouă, nu a fost cunoscută de cei mai mulți învățători.

Comisiunea pentru înscrierea de membri noi aduce la cunoștință că s-au înscris ca membri fondatori d-nii Leon Coșbuc - preot, Dănilă Pop - notar, Iustin Sohorca – învățător, iar ca membru ordinar, David Bulbuc, învățător în Poiana (St. Iosif).

Urmează rapoartele delegaților de la examenele din primăvara anului trecut, a d-lui Damian Nechiti, ca delegat pe Valea Ilvei și a d-lui Ioan Marcu, ca delegat pe Valea Someșului. În rapoartele amintite s-au citit multe și folositoare sfaturi, atât pentru învățători, cât și pentru popor. Din aceste rapoarte s-a văzut că școlile noastre înaintează pas de pas.

În birou s-au ales de președinte tot d-nul Damian Nechiti, iar de notar s-a ales harnicul învățător, dl. Iustin Sohorca.

Pentru ținerea adunării viitoare s-a desemnat Prundu Bârgăului.

După acestea, președintele închide ședința și mulțumind celor prezenți pentru interesul ce l-au arătat față de Reuniune, invită pe Onorații Domni membri la banchetul aranjat de preot, notar și învățătorii locali, la care banchet s-au auzit multe toasturi, care de care mai valoroase.

După banchet, a urmat joc și veselie până la orele 8 seara, când ne-am dus la ale noastre¹.

¹ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XIV, 1906, nr. 18 (30 aprilie/ 13 mai), p. 234.

PROFESORUL SÂNGEORZAN MAXIM POP ÎN AMINTIRILE LUI VASILE GR. BORGOVAN

Prin septembrie 1867 mă întorsei la Năsăud și, reluând studiile gimnaziale din clasa a IV-a, le-am continuat până la maturitate. Am fost ajutat cu un mic stipendiu de mitropolitul Vancea și cu ceea ce câștigam ca mediator la familia Göstl, iar în clasa a VIII-a mi s-a fost dat un stipendiu din fundațiunea Ramonțiană (Blaj). Regretatul Alexandru Bohățel, în calitate de căpitan suprem, Ioan Florian ca prezident de tribunal, apoi avocatul Ioachim Mureșianu (cel mai capabil bărbat, dar nu și cel mai harnic), vice-căpitanul Florian Porcius, renumitul botanist și vicarul Moșil, prin viața și ascendentul lor asupra tuturor, dădeau întregii vieți sociale pilde frumoase de muncă, de purtare exemplară, în fine, de o viață vrednică românească. Profesorii din Năsăud nu puteau să nu fie influențați în bine de frunțașii menționați. Și, cu adevărați profesori, ca Ioan Papiu, Octavian Barițiu, Maxim Pop, Vasile Dumbravă, mai târziu: Constantin Moșil și Ioan Marțian (mort ca director la liceul din Botoșani) și, pe deasupra tuturor, dr. Ioan M. Lazăr – ca director, rar să mai vezi! Acești bărbați erau pentru noi, școlarii, tot atâtea modele de o distinsă viață și activitate.

Dar, o scurtă caracterizare a profesorilor mei gimnaziali, o cred aici la locul său. [...].

*

Maxim Pop ne învăța istoria. și dânsul era absolvent de teologie la Viena. Maxim – cum îi ziceam noi, era *cartea noastră vie*; la istorie nu aveam nici un manual, dar nici nu aveam trebuință de el. metoda lui Maxim Pop era *adevărat pedagogică*. Cât ce intra în clasă, și el era foarte exact, întreba lecția, făcea cu noi aplicații potrivite, apoi scoborându-se de la catedră în fața noastră, lângă banca noastră întâia, ne expunea liber și frumos lecția cea nouă. Unul din noi lua notițe, iar ceilalți ascultam. După ce termina el, reproduceam, de obicei eu sau Cristea (care era al doilea), materia expusă. Și examenul de maturitate la istorie l-am făcut după acele note. Dar, Maxim Pop era prea pretențios, prea ambițios și invidios. Nu trăia bine cu ceilalți profesori și, pe noi școlarii, ne trata prea de sus, rar puteam să-l satisfacem. Eu, singur, cred că-i eram mai simpatic dintre colegii mei, fiindcă o lecție, după o sărbătoare, numai eu i-am știut-o după placul lui. Nici pe Maxim Pop nu-l iubeam¹.

¹ Vasile Gr. Borgovan, *Amintiri din copilărie*, în „Gazeta Transilvaniei”, Brașov, Anul LXXI, 1908, nr. 241 (31 octombrie/ 13 noiembrie), p. 1.

ÎNVĂȚĂTORUL IUSTIN SOHORCA LA CURSURI DE ECONOMIE

De un șir de ani încoace, ministrul de agricultură în înțelegere cu cel de culte și instrucțiune publică, în fiecare vară aranjează cursuri de economie în diferite centre ale țării.

La aceste cursuri se primesc învățătorii școalelor populare și ele au ca scop perfecționarea acestora în economia de câmp și de vite, spre a fi în stare a propune cât mai temeinic aceste cunoștințe în școalele de repetiție economice. La fiecare curs se primesc câte 20 de învățători, cu ajutor de stat de câte 100 cor., din care 40 cor. se retrag pentru întreținere pe timp de patru săptămâni cât durează cursul și 60 cor. li se predă în bani gata, drept spese de călătorie.

În Ardeal se țin în prezent astfel de cursuri în Șimleul Silvaniei, Geoagiu și Miercurea Ciuc.

La cursul din Miercurea Ciuc sunt și următorii 14 români:

- A. Boldor și Ioan Pascu – Codlea;
- Simion Pahone – Josenii Bârgăului;
- Ioan Duca – Mijlocenii Bârgăului;
- Iustin Sohorca – Sângeorzul Român;
- Ioan Griga – Cușma;
- Vasile Tămaș - Rodna Nouă (Șanț);
- Grigore Mihaese - Șieuț;
- Ioan Sinveliu – Zagra;
- David Bulbuc – Măgura (Ilvei);
- Florian Nistor – Sântioana;
- Ioan Drăgan – Mintiul Bistriței;
- Petru Rognean – Nepos
- Valer Eugis – comitatul Solnoc-Dăbâca.

La curs se propune economia de câmp, economia de vite și grădinăritul. Orele antemeridiane se folosesc pentru predarea cunoștințelor teoretice, iar în cele de după amiază se face practică. Prelegerile sunt interesante, atrăgătoare și instructive, mai ales prelegerile teoretice, pe când economia practică ce se face la școala economică lasă mult de dorit¹.

¹ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul LXXII, 1909, nr. 160, p. 2.

ÎNFIINȚAREA CORULUI BISERICII GRECO-CATOLICE „SFÂNTUL NICOLAE DIN SÂNGEORGIUL-ROMÂN

Isprăvuri bune

Sângiorgiul-român, Noiembrie

Înainte de asta cu doi sau trei ani, inteligența din Sângiorgiul-român a luat inițiativa de a înființa o Reuniune de cetire și cântări.

Prin statornicie și energie, reuniunea s-a înființat și acum, - deși în stare materială slăbuță - este în înflorire.

Scopul principal al acestei reuniuni a fost înființarea unui cor mixt în patru voci.

În vara anului curent reuniunea de cetire și cântări a avut fericirea de a-și vedea scopul realizat prin înființarea corului.

La îndemnul mai multor persoane, cu deosebire a mult onorat domn preot local, reuniunea de cetire și cântări s-a pus în coînțelegere cu d-l Emil Ștefănuțiu, profesor de muzică în Năsăud care, cu mult zel și cu multă răbdare a instruit corul - din 1 Iulie până în finea lui August. Ne ținem de o sfântă datorință a-i aduce și pe această cale cele mai vii mulțumite.

Corul înființat în Sângiorgiul-român, care este primul în acest ținut - să fie luat ca exemplu și de alte comune unde oamenii sunt iubitori de înaintare.

Recomandăm acestor comune cu toată căldura pe d-l Emil Ștefănuțiu ca pe unul care lucră cu multă însuflețire în înaintarea poporului românesc din acest ținut.

Onoare și mulțumită se cuvine coriștilor și coristelor, fără de care înființarea corului era ou neputință.

Recunoștință li se cuvine, căci au jertfit mult.

Do câte ori nu și-au lăsat lucrul câmpului și au alergat la școală unde se ținea instrucția! Chiar și timpul de odihnă, care pentru un om trudit este scump, și l-au jertfit de multe ori numai ca scopul să se ajungă.

Persoanele cu care s-a pus bază la această instituțiune frumoasă, sunt următoarele:

- Doamna E. Marcu, d-șoara S. Sohorca, Cătălina A. Jojă, V. Utalea, Cătălina D. Răzvanță, Saveta Râmbulea, Ana Mărcuș, Maria Jarda, Gacea G. Strugar, Firoana Strâmbul, Cătălina Irimie, Cătălina Mărcuș, Ileana Ionel, Maria Strâmbul, Sabina Sohorca, Cătălina Strugar, ca soprane, altiști și altiste.

- Pavel Șorobetea, Nicolae Budușan, Alexandru Râmbulea, Alexandru Buia, Maxim Mihăilă, Vasile Râmbulea, Iov Pop, Roman Lupoae, Iustin Sohorca, Ioan Marica, Teodor Marțian. Bartolomeu Șorobetea, Ioan Marcu, Ioan Sohorca, Alexandru Mărcuș, Alexandru Alexi, Iosif Uza, Alexandru Cârcu și Victor Andresi, ca tenori și basiști.

Mulțumindu-le și pe această cale, ne exprimăm rugarea ca și de aici înainte să stea umăr la umăr cu puteri unite.

Mai sunt și alte persoane care merită recunoștință. Prestările lor au fost materiale, cine cât a voit a dat sume de bani, din care s-a procurat un instrument (acordeonet) pentru înlesnirea instruirii corului.

Instrumentul este proprietatea bisericii.

Persoanele care au binevoit a contribui la acest instrument sunt următorii:

**ÎNFIINȚAREA CORULUI BISERICII GRECO-CATOLICE „SFÂNTUL NICOLAE
DIN SÂNGEORGIUL-ROMÂN**

Doamna Ana Garabeth 20 coroane, Gherasim Nicolai, Ilie Alexi, câte 10 cor.; Ioan și Maria Buia, 6 cor., Teodor Iepurean, Procopia Buia, Nicolae Cârțu, câte 5 cor.; Silviu Sohorca, Teodor Marțian, câte 3 cor., doamna Alexandrina Chintean, Andrei Karacsonyi, I. Pop, Ilie Șot, Irimie Andresi, Iacob Lușor, câte 2 cor., George Uza, Alexandru Mărcuș, Anton Lica, Alexandru Pop, Ștefan Jarda, Mihai Râmbulea, Ioan Morariu, Sever Râmbulea, Ioan Lușor, Nicolae Budușan, Precup Râmbulea, Terente Ionel, Roman Lupoae, Simion Alexi, câte 1 cor., Alexandru Cârțu 60 bani, Vasile Râmbulea, Anchidim Cârțu și Solomon Mărcuș, câte 40 bani.

Primească binevoitorii contribuenți și pe această cale cele mai călduroase mulțumite. Sperăm, totodată, că și de aici înainte, urmărind scopuri frumoase, ne vor sta în ajutor.

Cineva tot a trebuit să turbure și bucuria noastră.

Primarul comunei e unicul în întreaga comună care este contrar înaintării, cu deosebire, când e vorba de biserică și școală.

Ei, când e vorba de înființarea unei instituțiuni frumoase în comună, dă din umeri și întoarce spatele, ba încă te și batjocorește.

Cu toate că avem un astfel de primar, totuși, oamenii iubitori de înaintare vor și merge înainte și fără el¹.

*

După desființarea și scoaterea în afara legii a Bisericii Greco-Catolice de către regimul comunist în anul 1948, Biserica Greco-Catolică „Sfântul Nicolae” a fost trecută în patrimoniul Bisericii Ortodoxe. De conducerea corului, de-a lungul timpului s-au preocupat, printre alții, învățătorul Iustin Sohorca și cantorul Alexandru Cristurean (Diacul). Datorită acestor împrejurări și corul bisericii s-a adaptat vremurilor, continuându-și activitatea până după anul 1989. Din cauze mai puțin cunoscute, corul și-a întrerupt activitatea odată cu trecerea la cele veșnice a celei care se ocupa cu destinele corului, doamna Maria Petruț (a lui Macavei).

Mare ne-a fost bucuria când am aflat că, tot o sângeorzancă – dascălul Florina Tomi, a preluat destinele acestui cor începând cu anul 2020 sub îndrumarea părintelui paroh, Dr. Dacian Șanta.

Era și păcat să se piardă așa ceva, mai ales, că avea o tradiție de peste 100 de ani.

Îi dorim întru mulți ani să trăiască și fără asemenea sincope!

¹ *Foaia Poporului*, Sibiu, Anul X, 1902, nr. 51 (15/28 decembrie), pp. 603-604.

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI

- PUBLICISTICA -

DIN BUCOVINA

Suceava, 8 Iulie 1885

Guvernul României, care până acum pe tot anul subvenționa biserica, rectius pe Priorul vechii Mitropolii a Moldovei din Suceava, în care biserică cu patronul Sfântul Gheorghe se află și moaștele Sfântului Ioan cel Nou, acea subvențiune cu prima Aprilie a. c. a suprimat-o, n-a hotărât însă că definitiv ori numai provizoriu.

La această sistare de subvenționare, „Candela”, foaia bisericească-literară din Cernăuți, face în numărul său din prima Iunie a. c. următoarele observări: „Nu pricepem”, zice „Candela”, „cum s-ar împăca suprimata aceasta cu obligațiunile de patronat ce le are Mitropolia din Iași față cu biserica Sfântul Gheorghe din Suceava. Acest patronat, Mitropolia din Iași l-a exercitat totdeauna, și când a făcut contractul de schimb cu Mihail Sturza, în puterea căruia a dat Bosancii pentru Brateș, s-a legat formal a subvenționa biserica Sfântul Gheorghe. Trecând Brateșul în administrațiunea statului e prea evident că și subvențiunea dată de Mitropolia din Iași cade în sarcina guvernului român. Noi nu credem, că guvernul României, neținând îndatoririle sale, ar voi să despoaie acum Mitropolia din Iași de drepturile ei de patronat față cu biserica Mitropoliei celei vechi din Suceava. Pe lângă aceea, ar fi să nu scape el din vedere, că în cazul de față, a se feri de spese și a lăsa în decadentă o biserică ca aceea, care este ținta pelerinajelor din toate părțile, mai ales însă din România, este mai mult decât a vătăma simțul religios al unei părți însemnate a poporului român”.

La aceste observări ale „Candelei” ne-am promite noi, care nu suntem din sfera opiniunii reprezentate de „Candela”, a face ale noastre reflexiuni și anume: Noi presupunem, mai întâi că guvernul actual al României va fi având el motivele sale, și, acelea, nu numai rezonabile, ci chiar poate și reclamate de acea a sa politică bine chibzuită, căci suprimă respectiva subvențiune, fără ca între acele motive să figureze „ferirea de spese” întru a vătăma simțul religios al unei părți însemnate a poporului său.

Aceste permițând, venim la vorba despre Mitropolia veche a Moldovei, din Suceava, despre care, cum vedem „Candela”, ca foaie a Consistoriului mitropolitan din Cernăuți, ia act destul de precizat în cazul de față și întrebăm de ce drepturi patronale a despuiat guvernul României pe Mitropolia din Iași nu de mult și a Bucovinei, față de biserica primordialei sale reședinței din Suceava? Lasă că „patronajul bisericesc” în Bucovina n-are acum alte drepturi decât de a „prezenta” parohi și aceștia, pe care Consistoriul îi propune, la parohii private, unul

DIN BUCOVINA - Suceava, 8 Iulie 1885

dintre trei, iar la cele funduare, primul dintre cei trei și în ambele cazuri, cei trei și acest unul, dintre toți concurenții pentru respectiva parohie. Lasă apoi, că în Bucovina este deja chiar și până la scârbă știut, precum că acele propuneri de parohi se fac mai în de comun, nu după destoinici clericale și cu regradarea postulatelor bisericești în cutare și cutare comună, ci ori numai după gradul „spiței neamului” cătră cei din Consistoriu, ori după plusul meritelor - în numărare: toate celelalte drepturi patronale sunt numai îndatoriri materiale și grele. Dar, ce e și mai rău și mai trist: patronatele, după ce au prezentat pe cutare nepot ori ginere de neam sau de bani, au de aici înainte distinsul drept, a privi - patronatele de confesiune ortodoxă cu mâhnire, iar cele de confesiune străină cu bucurie cum deveniții parohi tratează misiunea lor cea sfântă și delicată numai ca o gheșeftărie cu totul anti-evangelică și cum exploatează ei pe bietul popor țaran sau muntean numai întru interesul lor material și vanitos. Așa e aici, la biserica din chestiune. Lasă, așadar, că dacă de aceste și de atari drepturi patronale guvernul României nemaiputând suferi, a „despuiat” Mitropolia din Iași față de vechea sa reședință, căci aici în țară străină, n-a putut „exercitării” atâtor drepturi să deie altă direcțiune, mai potrivită cu demnitatea ei, a Mitropoliei din Iași ortodoxe-române, cine echitabil va imputa guvernului României acea „despoiere”?

Și acum să trecem „în cazul de față” al „Candelei” și la alte momente.

Eparhia Bucovinei, se știe că, ea fu în puterea legilor canonice, parte organică și întregitoare a Mitropoliei Sucevei, mutate de Alexandru cel Bun numai cu reședința-i la Iași. Împrejurarea că, devenind Bucovina politicește sub sceptrul Austriei, este încă știut, că persoana Mitropolitului Sucevei, rezident la Iași, a resignat la jurisdicțiunea asupra Episcopatului Bucovinei, care avea titula oficioasă de „Episcopia Rădăuțului”. Canonic privit, fu această resignare în merite numai una provizorie care, fără vătămarea intereselor politice ale Austriei, putea să fie reabilitată în deplina-i canonicitate primordială, deoarece în alte locuri se administrează și astăzi dieceze și de Mitropoliți de peste granițe politice. Ce a făcut însă „Episcopul Rădăuțului” față de încă tot de stricto jure canonica sa Mitropolie a Sucevei cu reședința-i la Iași? S-a transformat unilateral și fără oareșicare regradare a Mitropoliei sale canonice în Arhiepiscop și a Mitropolit al Bucovinei și Dalmației și precum știe orișicine, că aceasta a făcut-o Episcopul Eugeniu Hacman, numai din trufie vană și personală, apoi din ură încarnată în contra naționalității poporului istoric și autohton ala Bucovinei și, în fine, din orgoliu, tot individual, asupra nemuritorului Mitropolit Șaguna; așa, și încă cu durerea cea mai profundă, vede astăzi tot ortodoxul Român, că acea alterare a caracterului și canonic și național Eparhiei Bucovinei, este și se dezvoltă tot în ce în ce mai periculos în ambele acele direcțiuni. Întrebăm deci: rezultă oare din acea neregradare totală a canonicei Mitropolii din Iași din partea „Episcopului Rădăuțului” întru crearea numai cu ajutorul brațului lumesc sau politicii a acelei Episcopii și Eparhii ortodoxe naționale-române, în Mitropolia și Arhiepărhia uzurpatoare de caracterul ei național, omogen cu cel al Arhiepărhiei Sucevei, rezultă, zic, din această purtare și faptă a Episcopului Rădăuțului, încă rămânerea îndatoririlor patronale a Mitropoliei din Iași cătră biserica primordialei sale reședințe din Suceava? În a cui „majorem honorem” s-ar putea acesta pretinde, fără ca nu „o însemnată” dară foarte, foarte mare „parte a poporului român să fie vătămat în simțul său” și „religios” și național? Cel puțin, nouă ni se pare, că acest „fait accompli”, succes uneltirilor Episcopului Hacman sub favorul împrejurărilor de atunci, el, ca să zicem cu „Candela”, acel „fait accompli” unilateral despuia pe Mitropolia din Iași de drepturile subvenționării bisericii vechii sale reședințe, pierdute „acum” în nimbul dubios al... Poate să fie, apoi, că guvernul României, în a cărui sarcină au trecut acele drepturi, cugetând la oarecare deosebire canonică între biserica României, devenită canonic și deplin autocefală, și între Mitropolia Bucovinei și Dalmației, va fi ținut a-

DIN BUCOVINA - Suceava, 8 Iulie 1885

cum de îndatorire a privi baza proprie și adevărată a „Patronatului“ respectivei biserici de aici, din Suceava, de suspendată; prin urmare, suspinse și el – subvențiunea.

Admitu-se deci aceste de noi până aici zise, deși nu afirmăm morțiș; totuși însă credem că cel puțin ar putea să se facă: ce-ar mai rămânea din observările „Candelei”? Ar rămânea învinovățirea guvernului României, că ferindu-se el de spese ar lăsa în decadență o biserică care este ținta pelerinajelor din toate părțile, mai ales însă din România, ca apoi ar fi mai mult decât a vătăma simțul religios al unei părți însemnate a poporului român¹.

Nu pricepem bine, ce vrea să zică „Candela” cu cuvântul „a lăsa” în decadență: au că într-o decadență eventual, din cauza necontinuării subvențiunii, ori că în decadența acestei biserici, deja existentă. Vrea să zică „Candela” de la sistarea subvențiunii înainte va decădea această biserică; atunci, fiind iau ambe cazurile adresa cauzei decadenței greșită, mai este aici și un anacronism; căci decadența deja există, și anume, de vreo treizeci de ani încoace, de când adică, repausa conducătorul bisericii din chestiune, în întreaga Bucovină și Moldovă cu stimă știutul Arhimandrit Melchisedec Lemeni, fratele fostului Episcop de Blaj și vina acestei decadențe, se înțelege, că nu e a guvernului României, care abia acum sistă subvențiunea acestei biserici, ci acelora, care au exploatat subvențiunile guvernului României, spre a aduce biserica la o atare prosperitate și înflorire. Iar de cugetă „Candela” că dacă va detrage guvernul României subvențiunea, biserica vechii Mitropolii a Moldovei, ea biserica va românea în decadența-i în care se află, atunci păcat de fiecare ban ce l-ar spesa guvernul României într-o delăturare a decadenței, căci ea, delăturarea decadenței, de ar fi să urmeze abia de acum, nu va urma prin subvențiunea din România, ci doară prin alte medii, care până acum, pe lângă aceea că a existat subvențiunea, au lipsit, cu toate că P. S. Sa Mitropolitul de acum al Bucovinei, de la suirea sa în Scaun, în tot anul vine încoace de ziua Sfântului Ioan cel Nou și pontifică în acea biserică cu cea mai posibilă pompă și splendoare. Decadența proprie acestei biserici, repetăm, există și nu se repară nicidecum, ba încă tot mai mult progresează.

Să o spunem, deci pe scurt: „Om n-am!” nici conducere, adică, rațională și conștientă de însemnătatea acestei biserici de pelerinaje, nu-i nici înrăurire superioară asupra acestei conduceri locale, corespunzătoare cu postulatele acelei însemnătăți, astăzi mult mai imperios decât oricând mai înainte. Ce a făcut biserica aceasta, renumită și ținta pelerinajelor din toate părțile și mai ales din România; n-au fost nici parade exterioare din ziua Sfântului Ioan cel Nou, cu traversări a orașului sub bubuitul săcălașurilor, până și prin ulița jidovească; dară nici acea evlavie și frică de Dumnezeu, cu care se săvârșește? Nu se meliță acum actele religioase la această biserică, atât peste an cât și, ba, încă mai frivol, în filele pelerinajelor. Am auzit înși cu urechile noastre, bărbați de inteligență și stare superioară, zicând: Nu-i acum părintele Melchisedec, nu-s asistenții lui permanenți, părinții Ioan și Gherontie. Iară în poporul de rând, dară bun și încă evlavios a devenit a se vorbi îndeobște: „Ce-i acum la Sfânt, auzim, că se cere - sub pământ”.

Nu voim să producem amărăciune și scârbă în inima cetitorilor; dară am putea desfășura o icoană, cum merg trebile religioase și sfinte la biserica din chestiune, biserica vechii Mitropolii a Moldovei cu moaștele Sfântului Ioan cel Nou, de la care icoană, oțărâți până la suflul, și-ar întoarce fața tot insul.

Și pentru așa o stare a lucrurilor să mai dea guvernul României subvențiune: „in hoc signo” să fie reprezentată aici, „peste hotare”, vechea Mitropolie a Moldovei? De aici își poate ficine și aceea închipui, cum vor fi aflându-se afacerile bisericesti și religioase, nu mai

¹ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul XLVIII, 1885, nr. 181 (15/27 august), pp. 2-3 (articolul este semnat cu pseudonimul *Publiu*).

DIN BUCOVINA - Suceava, 8 Iulie 1885

puțin și cele istorice-naționale în întreaga Bucovină română, dacă în clasicul și fiecărui Român venerabilul loc al reședinței Domnitorilor și Mitropoliei Moldovei, astăzi, din partea clerului de aici, atât indiferentism către cele sfinte și tradiționale - venerabile și atâtă lăcomie materială e manifestată, cum acesta poate vedea orișicine la biserica din chestiune.

E deci probabil, că atât Mitropolitul din Iași, cât și guvernul României vor fi aflat despre această tristă stare a lucrurilor. Guvernul României din parte-și va fi auzit poate și de alt loc în Bucovina, nu mai puțin scump și venerat de toți ce poartă nume de Român, adică de Mănăstirea Putna, unde zac rămășițele pământești ale „Eroului și Părintelui Moldovei”, Ștefan cel Mare, de ce fel de tratare se bucură acea mănăstire din partea conducerii ei locale. Și va fi auzit guvernul României despre acea tratare, eufemistic zicând: nedemn! Căci mai an toți au vizitat această mănăstire un Arhiepiscop, iară anul trecut, o persoană înaltă militară din România, și cu ce inimă dureroasă auzim, că au părăsit acele persoane însemnate locul, care este Mecca adorată a nu numai „unei părți însemnate a poporului român”, ci a milioane de Români; nu se poate admite, că acea durere să și-o fi îngropat respectivele persoane, viind în țara lor, în inima-le proprie. Și aici, indiferentism și neglijență!

Ei bine, Mănăstirea Putnei, după cum spune tradițiunea și după cum e de priceput și din împrejurarea că această mănăstire și-a ales-o Ștefan cel Mare de locul repausului său și alor săi, i-a fost dintre toate patruzeci de biserici și mănăstiri, ce le-a zidit el, cea mai plăcută. Apoi ea are, nu numai „subvențiunea sa, ci a ei avere, superioarmente, lăsământul lui Ștefan cel Mare, subvențiunea pe întregul cler ortodox al Bucovinei și-l subvenționează încă într-un mod, cum, așa de mănos, nu e subvenționat nici un cler din întreaga biserică ortodoxă din lume. Ba ce e și mai mult: pe lăsământul lui Ștefan cel Mare, se hrănesc astăzi toți, și indigeni și străini, câți trăiesc în Bucovina.

Numai Putna singură, afară de celelalte mănăstiri și biserici din Bucovina, zidite și dotate de Ștefan cel Mare are la optzeci de moșii în fondul religios ortodox al Bucovinei; pe când, cine cu istoria în mână poate nega, că, cum zice „cântecul ciobanului din Câmpulung, ce numai lui Ștefan cel Mare au a-i mulțami”, ce și însuși M. S. Împăratul prezent al Austro-Ungariei, în diploma Sa pentru ridicarea Bucovinei în Ducat și împărțirea-i de o stemă a țării, cu o lealitate demnă de tot respectul a constatat.

De ce atențiune, de ce stimă, despre o parte religioasă, iară despre alta, patriotică-națională măcar a Românilor bucovineni, se bucură astăzi, de la demnii Arhimandriți slovenul Artemon Bortnic și românul Arcadie Ciupercovici, încoace? Durere și iarăși durere: de-o atențiune și respectare a însemnătății acestei mănăstiri nici chiar din partea diregătoriei ei locale nu poate fi vorbă. Iată deci și aici la un alt loc de cea mai mare venerabilitate religioasă și națională în Bucovina „decadentă” și aceasta, nu din cauza guvernului României, nici din cea a guvernului Austriei, care le susține din fondul religios și biserica din Suceava cu personalul ei, și mănăstirea Putnei, destul de bine; ci din cauza din care în toate ziarele române, ba și în cele străine, de un timp încoace, ori se deplânge ori se acuză decadența și a bisericii și a clerului ortodox din Bucovina. Și ca să arătăm acea cauză, ne aducem deocamdată aminte de cuvintele de întronizare a P. S. Sale părintelui mitropolit actual al Bucovinei, unde P. S. S. cu glas ridicat zise: „Toți cei ce constituim Sionul ortodoxiei în Bucovina, să adevărim și cu fapta cele ce mărturisim cu gura”! La această „mărturisire” frumoasă „cu gura” n-am voi să revenim, ca să nu arătăm „fapte” eterogene, de care fapte s-a mai pomenit în stimatul acest ziar¹.

¹ *Idem*, nr. 182 (17/29 august), pp. 2-3 (articolul este semnat cu pseudonimul *Publiu*).

DIN GRANIȚĂ

O SENTINȚĂ MODERNĂ UNGUREASCĂ

Rodna Veche în 27 Septembrie 1885

Numai primele zile ale lui Noiembrie 1876 ne-au amărât zilele în astfel de măsură, nouă Românilor Rodnei, ca ziua de 24 Septembrie a anului curent. Atunci pentru că, prin intrigi și viclene uneltiri, au fost scoși învățătorii și școlarii confesionali greco-catolic din edificiul de școală, pe care îl avea această comună confesională în deplină posesiune și proprietate întărită de formulele prescrise prin lege, - cu forța, dând loc în acel edificiu unei școli de stat; acum pentru că judecătoria regească cercuală rodneană a condamnat pe candidatul de profesor, fiul bravului notar local, pe Constantin Pop la închisoare de 3 săptămâni și amendă de 30 fl., cum și la suportarea cheltuielilor, sub cuvântul că dânsul în 11 Iulie a. c. ar fi comis transgresiune în contra statului. Și oare în ce consistă aceea transgresiune (contravențiune)? Ca și onoratul public să poată fi pus în poziția de a judeca după merit asupra acestui lucru dureros, fie-mi permis a descrie pe scurt cele întâmplate.

Pe la 8 Iuliu a. c., cu ocaziunea târgului de țară de aici, a trecut peste munți din Bucovina un caruselier la Rodna. După ce și-a pus aceasta în ordine aparatul, a legat în jurul aceluia mai multe flamuri cu tricolorul românesc și și-a început jocul.

Tricolorul românesc, fâlfâind în piață, a produs în ceata renegaților de aici - de care e plină Rodna o așa mare neliniște, încât umblă unul la altul e de cugetai că soarta acestui stat depinde de la micile stindarde arborate pe carusel.

Nici nu s-a liniștit partida, care se numește pe sine maghiară, până când nu a exonerat prin ajutorul de pretor din loc delăturarea stindardelor cu culoare națională românească și înlocuirea lor cu stindarde de culoare națională maghiară. Nici bravii luptători de la Plevna după ce au arborat stindardul românesc nu vor fi arătat o bucurie mai mare, ca aceea căreia îndată expresiune partida ce se numește pe sine maghiară atunci, când a văzut fâlfâind stindardul național maghiar asupra unei comedii.

A treia zi după venirea aceluia caruselier, fiind și sărbătoare și târg s-au adunat mulțime de Români și dădeau din paralele lor pentru a fi căruțați. Trecând pe acolo Constantin Pop cu mai mulți cunoscuți ai săi către birtul local, în care își avea locul pe atunci și Societatea de citire, a zis către caruselier că de ce nu arborează și stindardele românești lângă cele maghiare, căci ar încapa și acela, mai ales că Românii contribuie așa zicând exclusiv cu banii lor la venitul său. Dânsul a și ascultat, dar renegații afurisiți din nou au făcut să se delătoreze stindardele cu tricolorul român.

Mai mulți dintre Români atunci au mers cu conducătorul de jandarmerie și au întrebat pe caruselier, dacă are concesiune pentru de a putea juca în acest loc, însă acela nu a putut arăta decât pașaportul general la acesta i s-a zis, ce e drept, că cum se încumetă a juca de concesiune și încă mai dă însă și la neplăceri.

Acest lucru fu calificat de transgresiune contra statului, firește înavuțită cu fasiuni scornite și îmbrăcate în cămăși, care se unesc cu articole penale. Atâta destul ca numitul domn Constantin Pop să fie arătat pretorului din loc - prin o scrisoare ce conținea multe de toate, numai de starea faptică a lucrului nu făcea amintire - din partea conducătorului jandarmeriei.

Spre constatarea acelei arătări, în care se zicea adică, că Constantin Pop ar fi rupt două stindarde de colorit național maghiar, ar fi amenințat că va arunca tot aparatul pe apă, că ar fi că aici n-au loc stindardele naționale maghiare, n-au lipsit martorii, - aici a fost servitorul maghiarului conducător de mine că îndeamnă servitorul unui forestier și alți de acest calibru, cu toții supuși ai

O SENTINȚĂ MODERNĂ UNGUREASCĂ

partidei pe care o jena tricolorul românesc.

Acea arătare avu rezultatul, că la săptămână procurorul regesc din Bistrița și cu sub-judele de la judecătoria din Borgo Prund (Prundu Bârgăului, s. n.) au început investigația în Rodna.

E prea bine cunoscut, cât de fidel se iau protocoalele la ocazii de natura aceasta. Judele investigator a fost destul de șiret, ca se știe îmbrăca fasiunile martorilor în costum, ca să corespundă determinațiilor unui sau altui articol penal. S-au luat și cu această ocaziune deci protocoale pe baza cărora s-a hotărât ca zi de pertractare finală ziua memorată de 24 Septembrie a. c. În acea zi s-au prezentat la judecătoria strămutată de la Borgo Prund la Rodna, pe lângă procurorul regesc și acuzați mai mulți inși dintre inteligenții români de aici. Împotriva fasiunilor contradictorii ale martorilor la care se observa instrucția ce le-a premers, se aduse următoarea sentință:

Judecătoria regească de cerc din Rodna Veche a aflat pe Constantin Pop, care e în etate de 23 ani, gr.-cat., necăsătorită, în Rodna Veche, absolvent de filosofie, fără avere deosebită și până acum nepedepsit culpabilă pentru transgresiune contra statului § 37 art. XL din 1879 și de aceea conformă §-lui amintit îl condamnă la arest de 3 săptămâni și la o amendă de 30 fl., iar în caz că nu s-ar putea încasa această sumă, încă la trei zile arest cum și la spesele procesuale și de întreținere.

Motive:

În decursul investigației prime cum și pertractării finale de astăzi s-a statorit pe fasiunile consunătoare ale martorilor ascultați și jurați Policsek Florian, Ernst Florian și Olovanyi Michail, că Constantin Pop în Iulie a. c. a mers, în stare anormală, din birtul în a cărui apropiere se afla caruselierul Dary Ștefan din Cernăuți, - care poate la mandatul jurisdicțiunii a schimbat flamurile cu tricolorul național românesc, ce le-a fost arborat, cu stindarde naționale maghiare - și a pretins ca stindardele cu culorile ultime să le schimbe cu stindarde cu culorile de mai înainte sau să se depărteze de acolo. După ce caruselierul nu a ascultat, Constantin Pop s-a dus acolo pentru a doua oară tocmai când era jocul în curgere, și a apucat flamura națională maghiară dintre flamurile arborate în public, a rupto, a ascunso în pozunar cu vorbele aceste: „nu-s bune decât de obiele”. Acuzatul însuși recunoaște atâta, că a mers la caruselier și a poftit să arboreze și flamurile românești, de unde rezultă că i-a vătămat ochiul numai falfăitul stindardului țării.

Fiind dovedit conform § 269, că Constantin Pop a rupt cu cuget demonstrativ stindardul țării arborat în public și l-a mănjit folosindu-se de expresiunea „obială” a comis faptul transgresiunii descrisă în § 37. Acea apărare a acuzatului, că caruselierul nu a avut concesiune de a juca și că stindardul nu a fost folosit din partea autorității publice civile ori militare, sunt tot atâtea împrejurări, care nu se pretind neîncurajabile, ca elemente alcătuitoare la starea faptică a transgresiunii pomenite și nu se consideră.

La măsurarea pedepsei a contribuit în mod agravator numai aceea, că acuzatul, ca cive universitară, a fost pedepsit, pe cale disciplinară, pentru demonstrațiuni antipatriotice față de aceasta contribuie în mod ușurător acea împrejurare ponderoasă, că a fost în stare anormală și e om tânăr și că pentru fapte de aceste nu a stat până acum în cercetare, pe lângă compararea acestora pedeapsa fixată se vede a fi în proporție cu fapta.

După ce i s-a publicat sentința d. Constantin Pop insinuă apelațiune contra ei¹.

Așa sună sentința grea, prin care se dă o însemnătate prea mare unui lucru fără însemnătate. Firește că sentința s-a adus în limba maghiară, căci așa demandă ideea de stat maghiar.

Durerea vie ce-o simțim cu toții noi cei din jurul acesta unde nu-mi aduc aminte să fi mai auzit vreodată o astfel de sentință, nu se poate descrie, și durerea aceasta e o durere generală, și cum nu? De persoana unui candidat de profesor, familia care l-a crescut prin școli cu jertfe mari, leagă speranțe frumoase, comuna privea și privește în Constantin Pop pe un viitori conducător-educator al tinerimii sale și pe un adevărat și devotat luptător pentru interesele sale naționale.

Ne doare când vedem că Constantin Pop e condamnat după a noastră convingere pe nedrept, dar această durere devine și mai mare, când cugetăm la împrejurarea că renegații din Rodna sunt satisfăcuți că dânsul a căzut victimă și-au satisfăcut momentan pasiunilor de răzbunare pentru necazurile ce li le croiește o inteligență română în frunte cu preoți zeloși, cu învățători harnici și cu

¹Gazeta Transilvaniei, Brașov, Anul XLVIII, 1885, nr. 212 (24 septembrie/6 octombrie), p. 3.

O SENTINȚĂ MODERNĂ UNGUREASCĂ

notari bravi. Să nu creadă nimeni că întâmplarea descrisă i-a adus necazuri lui Constantin Pop, nu, dânsul nu suferă întru alții pentru faptele sale. El suferă numai pentru aceea inteligență română din aceasta comună, fiind la culmea misiunii sale, nu suferă ca șoviniștii să o încalce, suferă, pentru că de un timp încoace inteligența română - de când adică a venit la convingerea, că are a face cu o partidă, ce se numește pe sine maghiară și care constă din niște membri lipsiți de tactul, ce caracterizează pe bărbatul matur - a rupto pentru totdeauna, suferă pentru că nu s-au adus la cale în presa zilei pertractării finale niște reverse pretinse de șoviniști, suferă cum suferă tot Românul astăzi în aceasta pentru că e Român.

Percheziții, târârea preoților noștri pentru scornituri prin închisori și sentințe de natura aceasta văd că se aduc, pe toată ziua și când cugetăm la aceste ne vine a crede că sentința ce se află scrisă pe frontispiciul edificiului ultimului for jurisdicțional al curiei Pesta „Justiția regnorum fundamentum” e o maximă care la noi în țară e moartă, nu se vede a fi pusă în praxă cu toate că pe când perchezițiile, prigoana preoților și sentințele de această natură ne învrăjmășește numai prin punerea în viață a acelei maxime, - ce-ar trebui cu deosebire astăzi să fi „Credeul” fiecărui judecător - s-ar putea împăca și aduce buna înțelegere și armonie între naționalitățile acestui stat poliglot, care dacă a avut vreodată lipsă de pace internă, aici desigur o are.

Numai justiția dreaptă poate forma cimentul, să lege naționalitățile acestei țări, așa cum leagă cărămidă de cărămidă într-un edificiu pompos¹.

Tot în ziarele ungurești citim că d-l Constantin Pop, absolvent de filosofie, pe care senatul universității din Cluj l-a fost pedepsit pentru „manifestații anti-patriotice”, cu retragerea pe patru luni a stipendiului ce-l avea din fundația școlilor grănicerești din Năsăud, -, pentru că s-a sculat cu furie asupra steagului unguresc ce atârna la o panoramă și numindu-l obială l-a spintecat, înlocuindu-l cu stindardul României în culorile roșu, galben și albastru, jandarmul, care a fost martor ocular la cele întâmplate, rupând câte un petec din amândouă steagurile a arătat cazul înaintea judecătoriei cercuale din Rodna Veche, prezentând, totodată, și peticele din steagurile frânte ca pe un „corpus delicti”. Judecătorii a condamnat pe d. Constantin Pop la un arest de trei săptămâni și o amendă în bani de 30 fl. v. a. Tabla regească din Oșorhei a modificat această sentință și pe inculpatul care pe jandarmul acuzator l-a numit „potlogar simplu și de nici o treabă” - l-a condamnat la arest de șase săptămâni și amendă în bani de 100 fl. v. a. Iată rezultatele șovinismului maghiar².

*

Constantin Pop s-a născut în Rodna Veche la data de 6 iunie 1862. A urmat cursurile gimnaziului năsăudean luându-și examenul de maturitate în 23 iunie 1881³. Urmează studiile universitare la Cluj în perioada anilor 1881/82-1884/85, beneficiind de o bursă pe durata acestor ani din fondurile grănicerești năsăudene⁴.

¹Idem, nr. 213 (25 septembrie/7 octombrie), p. 2.

²Idem, nr. 230 (16/28 octombrie), p. 2.

³ *Raportulu alu XII-lea despre Gimnaziulu superiore greco-catolicu romanescu din Naseudu pre anulu scoalstecu 1880/1*, Bistrița, 1881, p. 30.

⁴ Lazăr Ureche, *Fondurile grănicerești năsăudene (1851-1918)*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2001, p. 182.

LOCUITORI DIN COMUNA RODNA VECHE PARTICIPANȚI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

DORIN DOLOGA
ALEXANDRU DĂRĂBAN

La începutul secolului al XX-lea pe plan politic internațional au avut loc o serie de crize: războiul dintre Rusia și Japonia (1904-1905), crizele marocane din 1905 și 1911, criza bosniacă (1908), războiul dintre Italia și Imperiul Otoman (1911-1912), războaiele balcanice (1912-1913; 1913). Dintre toate crizele care au precedat Primul Război Mondial, criza bosniacă (1908) a fost prin urmările sale cea mai gravă.

La începutul secolului al XX-lea imperiile au desfășurat acțiuni pentru a controla pas cu pas zona Balcanilor. Blocată în expansiunea în Extremul Orient în urma înfrângerii suferite în războiul cu Japonia, Rusia s-a orientat spre Europa. Regiunea central europeană era dominată de Germania, astfel că singura regiune care se preta unei expansiuni era cea balcanică. Aici interesele rusești intrau în contradicție cu cele austro-ungare. În Imperiul Otoman a avut loc revoluția Junilor Turci, care a reprezentat o încercare de modernizare a acestui imperiu, aflat în declin. În acest context Austro-Ungaria a anexat în anul 1908 provinciile otomane Bosnia și Herțegovina. Incorporarea în Imperiul multinațional austro-ungar a Bosniei și Herțegovinei a stârnit reacții violente printre bosniaci. Pe acest fond au luat ființă o serie de societăți secrete, după modelul societăților secrete din Regatul Serbiei. Cea mai cunoscută dintre acestea era societatea Mâna Neagră, înființată în Regatul Serbiei în anul 1901. Această societate urmărea crearea unui stat al slavilor de sud sub egida Serbiei, prin alipirea Bosniei și Herțegovinei.

În acest context și pentru a liniști oarecum situația din Bosnia și Herțegovina, are loc vizita moștenitorului tronului austro-ungar, arhiducele Franz Ferdinand, în Bosnia și Herțegovina. Deși atât arhiducele cât și împăratul Franz Iosif au fost avertizați cu privire la stările conflictuale care se înregistrau în cele două provincii, a primat interesul politic, astfel că aceștia nu au renunțat la vizita preconizată. În timpul acestei vizite a avut loc atentatul de la Sarajevo, arhiducele Franz Ferdinand și soția sa fiind asasinați de către Gavrilo Princip, membru al societății Mâna Neagră, născut în Bosnia sârbească.

Guvernul imperial austro-ungar a speculat la modul dur situația politică internațională creată ca urmare a atentatului și a forțat izbucnirea războiului, în primă fază cu Regatul Serbiei, deși în toate cancelariile europene se știa faptul că urma să aibă loc un război generalizat între imperii. Începând cu anul 1909 Germania s-a angajat față de Imperiul austro-ungar nu numai diplomatic, ci și militar. Declarația de război a fost făcută la insistența Germaniei, care urmărea supremația europeană.

Rezolvarea problemei orientală a constituit în mod permanent problema de bază a celor trei imperii: austro-ungar, rus și german. Prima unire din anul 1859 a Principatelor Române, obținerea independenței și declararea României ca regat în anul 1881, au încurcat strategiile de cabinet elaborate în capitalele imperiilor europene, o bună perioadă de timp acestea neavând soluții acceptabile pentru niciuna dintre ele.

Deși nu s-a putut demonstra că serviciile secrete austro-ungare aveau cunoștință de

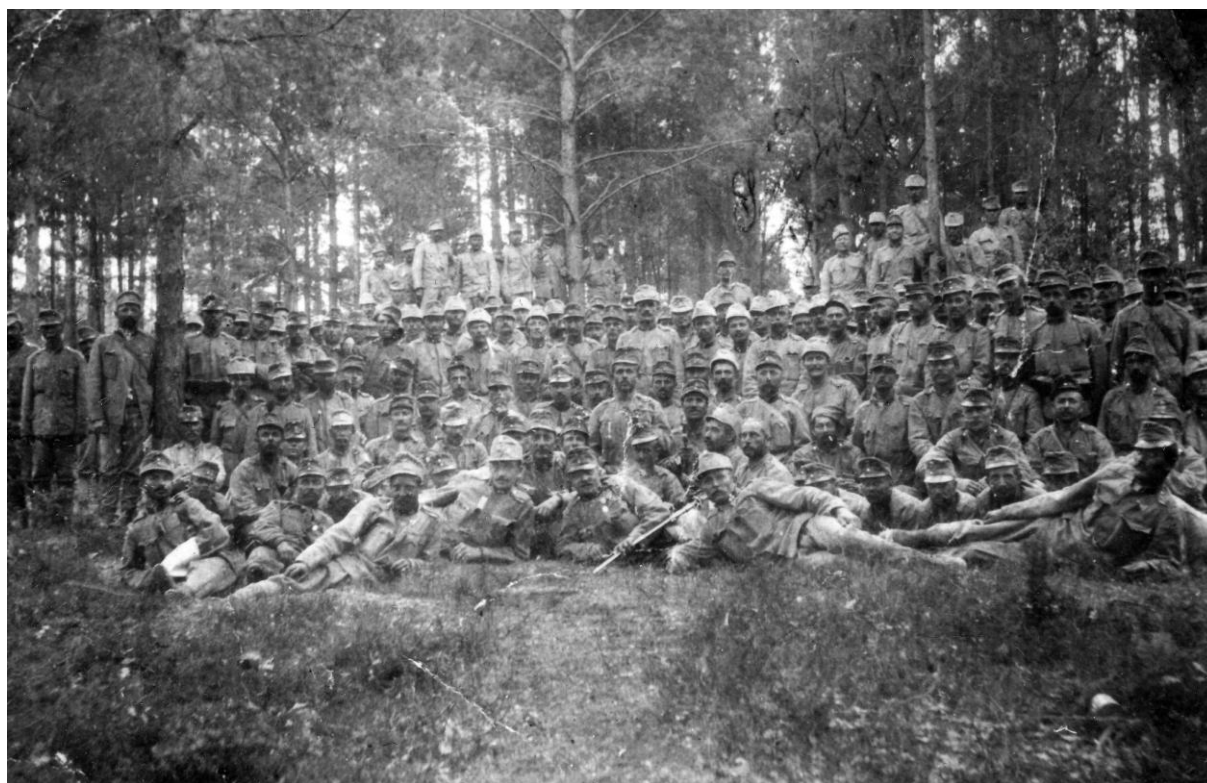
LOCUITORI DIN COMUNA RODNA VECHĂ PARTICIPANȚI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

starea tensionată din Serbia, Bosnia și Herțegovina și posibilitatea realizării unui atentat politic, Germania a forțat nota, ceea ce a condus la izbucnirea unui război cunoscut în istorie sub denumirea de Primul Război Mondial.

Deși Serbia a acceptat cu umilință aproape toate condițiile impuse de Imperiul austro-ungar, mai puțin una, la presiunea Germaniei autoritățile imperiale austro-ungare au declanșat războiul. Obiectivul acestui război nu era nici pe departe înfrângerea și ocuparea Regatului Serbiei de către Imperiul austro-ungar și eventual încorporarea lui, ci rezolvarea în interes propriu a problemei orientale.

În acest context, la 28 iulie și 1 august 1914 a avut loc mobilizarea armatei austro-ungare. Printre aceștia s-au aflat și un număr de 419 locuitori români din Rodna, care, la 2 august 1914 au fost mobilizați și trimiși pe front¹.

Redăm în continuare tabelul locuitorilor români din Rodna Veche mobilizați în Primul Război Mondial în cadrul armatei austro-ungare².

¹ Arhivele Naționale Bistrița-Năsăud, *fond personal Leon Bancu*, dosar 1, f. 1.

² Arhivele Naționale Sibiu, *Fond Astra - Tablou nominal despre locuitorii români care au luat parte la războiul din anii 1914-1918, județul Năsăud, comuna Rodna Veche*, f. 49-56 (f.-v.). Despre aceste documente din Fondul Astra au mai scris: Andreea Dăncilă Ineoan, *Investigând Primul Război mondial din perspectiva unei anchete interbelice*, în „Astra Sabesiensis”, Sebeș, 2016, nr. 2, pp. 193-202; Ioan Popa, Laurențiu Toma, Tetiana Popa, *Românii din comitatele Sălaj, Sibiu și Solnoc-Dăbâca în Primul Război Mondial*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 323 p.; Tetiana Popa, Laurențiu Toma, Victor Sibianu, Rafael Țichindeleanu (coordonator Ioan Popa), *Românii din comitatele Bistrița-Năsăud, Ciuc, Mureș-Turda, Odorhei, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scaune și Turda Arieș*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 566 p.; Alexandru Bucur, Vasile Mărculeț, *Participarea românilor din fostul județ Timiș-Torontal la Primul Război Mondial*, în „Revista Bistriței”, Cluj-Napoca, Editura Accent, XXXIII/2019, pp. 101-123.

TABLOU NOMINAL

cu locuitorii români din Rodna Veche care au luat parte la Primul Război Mondial
între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

Nr. curent	Numele și prenumele	Născut în comuna	Ocupațiunea civilă	Gradul avut la miliție	A fost decorat cu medalia	A luat parte la mișcările impuse de război			
						Chemat fiind			A fost refugiat
						La partea activă, ca soldat pe front	La partea secundară, pentru servicii auxiliare sau mobilizat pe loc	Pentru a fi arestat sau internat	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Dr. C. I. cavalier de Schotel	Năsăud	medic	plutonier	Medalia de argint cl. II, Crucea de aur pentru servicii și Crucea Carol; Ordinul Coroana României în grad de cavalier	X	-	-	-
2	Lazar Sângeorzan	Rodna Veche	brigadier silvic	plutonier	-	X	-	-	-
3	Luca Anca	idem	econom	plutonier	Medalia de bronz, Medalia de argint cl. I și II, Crucea Carol	X	-	-	-
4	Maxim Bindiu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
5	Ioan Grapini	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
6	Florea Sângeorzan	idem	idem	-	-	-	X	-	-

**TABLOU NOMINAL CU LOCUTORII ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT
PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA
SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI**

7	Sevestian Pop	Rodna Veche	econom	lucrător	-	-	X	-	-	
8	Sever Mureșianu	Telciu	secretar comunal	voluntar	-	-	X	-	-	
9	Florea Moroza	Rodna Veche	econom	soldat	-	-	X	-	-	
10	Folfă Mihăilă M.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-	
11	Vaşcău Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-	
12	Boldiș Florea	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-	
13	Bota Pavăl	idem	zilier	lucrător	-	X	-	-	-	
14	George Folfă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-	
15	Dănilă Scripeț	idem	idem	idem	-	X	-	-	-	
16	Login Cacior	idem	idem	idem	-	X	-	-	-	
17	Samoilă Fincer	idem	idem	idem	-	X	-	-	-	
18	Onisim Moroza	idem	idem	idem	-	X	-	-	-	
19	Dămian Grapini	idem	cojocar	idem	-	X	-	-	-	
20	Florea Grapini	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-	
21	Floria Moroza	idem	idem	idem	-	X	-	-	-	
Pagina 1							17	4	-	-
22	Niculai Slăvoacă	idem	idem	plutonier	Medalia de aur cl. I Medalia de argint cl. I și II	X	-	-	-	
23	Iacob Luchi	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-	
24	Alexandru Domide	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
25	Petrea Porcul	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-	
26	Acacum Porcul	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
27	Procopie Cărdan	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-	
28	Florea Șteopan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
29	Petre Pătrășcan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
30	Niculai Târsul	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
31	Petrea Mateiu	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
32	Ioan Bodriheic	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
33	Iosif Flamă	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
34	Cosma Dumbrăvița	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
35	Filip Porcul	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
36	Mihăilă Filipoiu	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
37	Zaharie Filipoiu	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
38	Cornel Domide	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-	
39	Iftene Domide	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
40	George Domide	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
41	Ion Domide	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
42	Ion Cozonac	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
43	Petrea Cozonac	idem	medicinist	cadet	-	X	-	-	-	
44	George Gușă	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
45	Toader Anca	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	
46	Leon Moldovan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-	

**TABLOU NOMINAL CU LOCUTORII ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT
PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA
SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI**

47	Gherasim Domide	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
48	Ostace Anca	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
49	Nechita Podoabă	Rodna Veche	econom	soldat	-	X	-	-	-
Pagina 2¹						44	5	-	-
50	Vasile Podoabă	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
51	Onisim Canariciu	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
52	Pompeiu Domide	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
53	Gavrilă Almașian	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
54	Teodor Cârđan	idem	miner	idem	-	X	-	-	-
55	Sevestian Migovan	idem	miner	idem	-	X	-	-	-
56	Florea Flamă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
57	Lazar Flamă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
58	Doroteiu Flamă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
59	Aurel Bureacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
60	Simion Bureacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
61	Sever Pioraș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
62	Anchidim Pioraș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
63	Clement Grapini	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
64	Alexandru Moroșan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
65	Niculăe Cobăsniuc	idem	zilier	soldat	-	X	-	-	-
66	Toader Sas	idem	zilier	soldat	-	X	-	-	-
67	Alexandru Flamă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
68	Florea Flamă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
69	Victor Ianoș	idem	zilier	soldat	-	X	-	-	-
70	Alexa Varga	idem	zilier	soldat	-	X	-	-	-
71	Avacom Frunză	idem	zilier	soldat	-	X	-	-	-
72	Andrei Ianoș	idem	zilier	soldat	-	X	-	-	-
73	Grigore Bindiu	idem	miner	soldat	-	X	-	-	-
Pagina 3						68	5	-	-
74	Moldovan Simion	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
75	Iacob Sângeorzan	idem	econom	sub- locotenent	-	X	-	-	-
76	Iacob Anca	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
77	Florian Bouțan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
78	Leon Anca	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
79	Nechita Domide	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
80	Gherasim Domide	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
81	Ion Filipoiu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
82	Pamfir Scripețiu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
83	Ilie Porcius	idem	econom	stegar	-	X	-	-	-
84	Ilisie Porcius	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
85	Ioachim Anca	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
86	Iosif Sângeorzan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
87	Silvestru Anca	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-

¹ Aici apare o greșeală, la poziția 22 e trecut inițial un nume, după care este tăiat, iar numerotarea n-a fost modificată, continuându-se cu numerotarea cu o poziție în plus, datele de la poz. 7 și 8 fiind cele adevărate.

**TABLOU NOMINAL CU LOCUITORII ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT
PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA
SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI**

88	Pantelimon Porcu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
89	Dănilă Hasbeiu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
90	Gavrilă Anca	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
91	Niculăe Lipan	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
92	Florea Lipan	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
93	Manoilă Boldăș	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
94	Ioan Boldăș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
95	Nechita Croitor	Rodna Veche	econom	soldat	-	X	-	-	-
96	Ion Flamă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
97	Lazar Măricuți	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
98	Lazar Dumbrăviță	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
99	Alexandru Anca	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
100	Edochim Anca	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
101	Florian Alexandru	idem	econom	sergent	Crucea Carol	X	-	-	-
102	Iacob Bodriheic	idem	plugar	plutonier	-	X	-	-	-
Pagina 4						97	5	-	-
103	Maftai Croitori	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
104	Alexa Boldiș	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
105	Pamfir Boldiș	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
106	Florian Cozonac	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
107	Zaharie Anca	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
108	Iosif Folfa	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
109	Toader Folfa	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
110	Iosif Morare	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
111	Ion Morare	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
112	Ion Moroza	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
113	Ion Cifor Bindiu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
114	Ion Lipan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
115	Larion Croitori	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
116	Tănasă Pop	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
117	Alexandru Pop	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
118	Slăvoacă Filip	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
119	Maftai Porcu L.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
120	Luca Slăvoacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
121	Pamfir Slăvoacă D.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
122	Grigore Slăvoacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
123	Nicolai Slăvoacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
124	Ioachim Mureșian	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
125	Ioachim Slăvoacă	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
126	Arsente Slăvoacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
Pagina 5						121	5	-	-

TABLOU NOMINAL CU LOCUITORII ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI

127	Florea Gușă M.	idem	econom	sergent	Medalia de argint cl. I și II, Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
128	Simion Păiuș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
129	Gherasim Păiuș	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
130	Florea Bindiu	idem	econom	fruntaș	-	X	-	-	-
131	Macarie Domide	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
132	Iacob Luchi D.	idem	econom	fruntaș	-	-	X	-	-
133	Onisim Filipoi	idem	econom	sergent	-	-	X	-	-
134	Simion Tăpălagă S.	Rodna Veche	econom	caporal	Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
135	Iosif Tăpălagă S.	idem	econom	caporal voluntar	-	X	-	-	-
136	George Cotul	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
137	Ion Șteopan T.	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
138	Ofilat Cotu	idem	econom	caporal	-	-	X	-	-
139	Tanasă Sângeorzan	idem	econom	sergent	-	-	X	-	-
140	Samoilă Hazbei	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
141	Ștefan Porcu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
142	Ion Porcius	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
143	Larion Gușă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
144	Mihăilă Folfă S.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
145	Chelement Cârđan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
146	Gavrilă Hazbei	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
147	Constantin Hazbei	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
148	Avacom Lipan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
149	Nichita Cârđan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
150	Alexandru Migovan	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
151	Toma Boldiș	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
152	Gherasim Morozan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
153	Procope Solcan	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
154	Pavel Solcan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
155	Pantelimon Filipoi F.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
Pagina 6¹						142	13	-	-
156	Andrei Negru	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
157	Ilie Nacu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
158	Ion Danci	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
159	Dănilă Alexandru	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
160	Nicolai Petreșcan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-

¹ Aici s-a revenit la normal., corectându-se greșeala.

**TABLOU NOMINAL CU LOCUITORII ROMÂNII DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT
PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA
SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI**

161	Alexandru Moldovan	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
162	Artene Mănăstire	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
163	Maftai Boldiș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
164	Dorotei Cotu	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
165	Ion Piticari	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
166	Pavel Tăpălagă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
167	Ion Slăvoacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
168	Alexandru Porcius A.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
169	Luca Pop	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
170	Niculai Slăvoacă D.	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
171	Ion Fincer	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
172	Constantin Folfă	idem	econom	fruntaș	-	X	-	-	-
173	Florian Pioraș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
174	Ion Partene	Rodna Veche	econom	caporal	-	X	-	-	-
175	Alexandru Bindiu N.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
176	Alexandru Bindiu C.	idem	econom	plutonier	Medalia de argint cl. II, Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
177	Florian Partene	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
178	Alexandru Bodriheic	idem	econom	soldat	Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
179	Ion Grapini O.	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
Pagina 7						163	16	-	-
180	Titus Grapini	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
181	Simion Grapini	idem	econom	soldat	Medalia de argint cl. I și II, Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
182	Niculai Cozonac	idem	econom	sergent	Medalia de argint cl. I și II, Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
183	Maxim Cozonac	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
184	Pamfir Cozonac	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-

**TABLOU NOMINAL CU LOCUTORII ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT
PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA
SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI**

185	Dumitru Cozonac	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
186	Ion Șteopan S.	idem	econom	soldat	Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
187	Donise Șteopan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
188	Pantelimon Gușă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
189	George Domide T.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
190	Casian Șteopan	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
191	Dănilă Badran	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
192	Gherasim Pop	idem	econom	sergent	-	X	-	-	X
193	Zaharie Pop	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
194	Pamfir Cicioc	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
195	Florian Balei	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
196	Maxim Domide I.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
197	Lazar Domide I.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
198	Constantin Sângeorzan	Rodna Veche	econom	soldat	-	-	X	-	-
199	Alexandru Cârdan A.	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
200	Iacob Alexandru	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
201	Alexandru Partene	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
202	Damian Bodriheic	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
203	Gavrilă Boldiș jun.	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
204	Iosif Cârdan	idem	econom	fruntaș	Medalia de argint cl. II, Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
205	Victor Sângeorzan	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
206	Larion Anca A.	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
207	Gavril Pioraș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
208	Ilie Anca	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
Pagina 8						186	22	-	1
209	Grigore Anca I.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
210	Simion Anca	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
211	Onisim Cozonac	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
212	Maxim Cozonac	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
213	Onisim Domide	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
214	Maței Cozonac	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
215	Florian Domide S.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
216	Ion Cozonac	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
217	Ștefan Moldovan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
218	David Gușă	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
219	Maței Gușă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
220	Dănilă Gușă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
221	Ilie Buhaiu	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
222	Lazar Pop S.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-

**TABLOU NOMINAL CU LOCUITORII ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT
PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA
SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI**

223	Ilie Bălăi I.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
224	Dumitru Alexandru	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
225	Larion Bălăiu	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
226	Ioachim Pop	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
227	Leon Pop	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
228	Lazar Domide	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
229	Gherasim Cotul	idem	econom	soldat	Crucea Carol, Medalie de bronz	X	-	-	-
230	Florea Pop	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
231	Login Bindiu	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
232	Pavel Bindiu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
Pagina 9						204	28	-	1
233	Pavel Migovan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
234	Florian Migovan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
235	Lazar Migovan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
236	Ofilat Mureșan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
237	Emil Partene	Rodna Veche	econom	caporal	-	X	-	-	-
238	Mihăilă Timiș	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
239	Precup Mănăstire	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
240	Nistor Plug	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
241	Ion Urs	idem	econom	sergent	Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
242	Florea Leșan	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
243	Paramon Șteopan	idem	econom	fruntaș	-	X	-	-	-
244	Maftai Bodriheic	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
245	Ion Flamă I.	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
246	Demian Flamă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
247	Gherasim Luș	idem	econom	caporal	Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
248	Nicolai Anca T.	idem	econom	sergent	Medalia de argint cl. I și II, Crucea Carol	X	-	-	-
249	Buta Dumitru	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
250	Marcu Bodriheic	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
251	Victor Bureacă	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
252	Ion Bureacă L.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
253	Pamfir Bureacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
254	Zaharie Bureacă	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
255	Ilie Bureacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-

**TABLOU NOMINAL CU LOCUITORII ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT
PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA
SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI**

256	Alexandru Gușă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
257	Domide Cotul	idem	econom	fruntaș	-	X	-	-	-
258	Ioachim Bindiu S.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
259	Terente Buculei	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
260	Leon Mănăstire	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
261	Filip Hazbei	idem	econom	caporal	Medalia de bronz	X	-	-	-
Pagina 10						228	33	-	1
262	Iacob Boldiș	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
263	Augustin Someșan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
264	Tanasa Anca	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
265	Andrei Mureșan	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
266	Pavel Timiș	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
267	Pavel Barbos	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
268	Ion Șteopan	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
269	Luca Șteopan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
270	Macavei Buculei	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
271	Simion Măricuți	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
272	Lazar Grec	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
273	Simion Sfrangeu	Rodna Veche	econom	soldat	-	X	-	-	-
274	Manoilă Domide	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
275	Simion Domide S.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
276	Pamfir Mureșan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
277	Lazar Boldiș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
278	Scridon Frunză	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
279	Maxim Frunză	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
280	Ion IanosT.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
281	Ion Ianos S.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
282	Miron Plug	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
283	Trifon Frunză	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
284	Niculai Ianos	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
285	Florea Ianos	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
Pagina 11						248	37	-	1
286	Iacon Tirșu	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
287	Iulian Bindiu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
288	Ion Bindiu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
289	Florian Sângeorzan I.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
290	Iosif Tatar	idem	econom	plutonier	-	X	-	-	-
291	Leontin Mureșan	idem	econom	caporal	-	-	X	-	-
292	Ion Moldovan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
293	Avram Bindiu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
294	Ion Sângeorzan G.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
295	Leonte Porcius	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
296	Chelement Iugan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
297	Roman Mureșan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
298	Silvestru Tamas	idem	econom	fruntaș	-	X	-	-	-

TABLEAU NOMINAL CU LOCUTORII ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI

299	Ilie Măricuți	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
300	Florea Domide S.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
301	Alexandru Folfă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
302	Ion Iugan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
303	George Folfă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
304	Nichita Bouțan	idem	econom	plutonier	Medalia de argint cl. I și II, Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
305	Alexandru Bindiu T.	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
306	Pavel Bouțan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
307	Ion Buculei	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
308	Domide Bindiu	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
309	Larion Corna	idem	econom	caporal	Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
310	Octavian Matei	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
311	Procope Gușă	Rodna Veche	econom	soldat	-	X	-	-	-
312	Manoilă Gușă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
313	Florian Gușă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
314	Iacob Domide S.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
Pagina 12						273	41	-	1
315	Vartolomei Gușă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
316	Demian Gușă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
317	Florea Domide	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
318	Gavrilă Domide	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
319	Gavrilă Sângeorzan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
320	Chelement Cotu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
321	Leonte Cotu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
322	Ion Domide	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
323	Anchidim Porcu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
324	Petru Porcu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
325	Niculai Mureșian	idem	director școlar	-	-	-	-	X	4
326	Mihăilă Grapini	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
327	Constantin Grapini	idem	econom	sergent	Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
328	Alexandru Grapini	idem	econom	soldat	Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-

**TABLOU NOMINAL CU LOCUTORII ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT
PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA
SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI**

329	Ofilat Popelia	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
330	Victor Flămând	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
331	Donise Măgurean	idem	econom	plutonier	Medalia de argint cl. I și II Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
332	Dănilă Nacu	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
333	Scridon Cotu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
334	Simion Cotu	idem	econom	soldat	Medalia de bronz	X	-	-	-
335	Lazar Anca	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
336	Iacob Alexa	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
337	Iosif Pioraș	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
Pagina 13¹						292	44	1	5
338	Samson Pioraș	idem	econom	caporal	Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
339	Ilie Filipoi	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
340	Octavian Domide	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
341	Toader Domide	Rodna Veche	econom	soldat	-	-	X	-	-
342	Florian Filipoi	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
343	Florian Bindiu D.	idem	econom	fruntaș	-	X	-	-	-
344	Alexandru Cârdan S.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
345	Lazar Porcius	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
346	Maței Porcius	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
347	Alexandru Pomohaci	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
348	Alexandru Porcius N.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
349	Larion Măgurean	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
350	Florian V. Lupșai	idem	econom	sergent	Medalia de aur cl. I Medalia de argint cl. I și II Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
351	Roman Bindiu	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
352	Grigore Matei	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
353	Ion Matei	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
354	Calistru Bindiu	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-

¹ La această pagina s-a trecut greșit la sumă 294 în loc de 292 (292+44+1+5=337, adică poziția 337).

**TABLOU NOMINAL CU LOCUITORII ROMÂNII DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT
PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA
SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI**

355	Gavrilă Ștefan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
356	Luca Șteopan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
357	Lazar Moroza	idem	econom	caporal	Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
358	Valerian Mureșan	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
359	Procope Șteopan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
360	Emil Șteopan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
361	Floria Șteopan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
362	Simion Șteopan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
363	Alexandru Cozonac	idem	econom	caporal	Medalia de bronz	X	-	-	-
364	Ion Anca	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
365	Pamfir Mureșan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
Pagina 14¹						314	51	1	5
366	Toma Mureșan	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
367	Larion Cotu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
368	Iacob Flămând	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
369	Florian Grapini P.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
370	Ilie Anca I.	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
371	Octavian Buriacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
372	Dorotei Grapini	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
373	Lazar Pioraș	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
374	Florian Mănăstire	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
375	Alexandru Filipoi	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
376	Gherasim Domide	Rodna Veche	econom	sergent	Medalia de argint cl. I și II	X	-	-	-
377	Florian Cârđan	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
378	Ostace Cozonac	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
379	Artene Domide	idem	econom	sergent	-	X	-	-	-
380	Ion Tăpălagă	idem	econom	caporal	Medalia de argint cl. II Medalia de bronz, Crucea Carol	X	-	-	-
381	Iosif Tăpălagă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
382	Aurel Tăpălagă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
383	Nicolai Domide	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
384	Cozma Anca	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
385	Florian Nacu	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
386	Gherasim Nacu	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
387	Vartolomei Lipan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
388	Nichita Cârđan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-

¹ Se continuă cu aceea greșeală, adică o diferență de 2.

**TABLOU NOMINAL CU LOCUITORII ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT
PARTE LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 CA PARTE ACTIVĂ, CA
SOLDAȚI PE FRONT ȘI CEI DECORAȚI**

389	Ion Cârđan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
390	Alexandru Bureacă	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
391	Ioachim Cârđan	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
392	Dorotei Cârđan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
393	Lazar Cârđan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
394	Ofilat Boldiș	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
395	Octavian Boldiș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
396	Dumitru Boldiș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
397	Florian Scripeți	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
398	Ion Balei	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
399	Toma Boldiș	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
400	Floria Boldiș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
401	Dorotei Boldiș	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
402	Floria Bindiu S.	idem	econom	soldat	Medalia de bronz	X	-	-	-
403	Iosif Bindiu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
404	Ion Bindiu S.	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
405	Ion Croitori	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
406	Larion Boldiș	idem	econom	sergent	-	-	X	-	-
407	Onofreiu Cotu	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
408	Nichita Cotu	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
409	Ion Cotu	idem	econom	soldat	-	-	X	-	-
410	Alexandru Tatar	idem	econom	caporal	-	X	-	-	-
411	Petru Șteopan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
412	Pantrelimon Șteopan	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
TOTAL¹						352	59	1	5
TOTAL GENERAL						417			

¹ S-a menținut aceeași diferență de 2 până la sfârșit.

TABLOU NOMINAL

cu soarta locuitorilor români din Rodna Veche care au luat parte la Primul Război Mondial
între anii 1914-1918 și urmările sale

Nr. crt.	Numele și prenumele	Soarta îndurată în timpul războiului					În urma decedatu-lui sau dispărutului a rămas		Observare	
		Mort pe câmpul de luptă	Mort în temniță, în părăg, în spital, în urma bolilor sau rănilor	S-a reîntors acasă			Dispărut	Văduvă		Numărul orfanilor
				Ca invalid	Rănit, bolnav, însă în prezent e sănătos	Deplin sănătos				
1	2	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Dr. C. I. cavaler de Schotel					X				Degradat și întemnițat din cauze politice
2	Lazar Sângeorzan				X					
3	Luca Anca				X					
4	Maxim Bindiu					X				
5	Ioan Grapini					X				
6	Florea Sângeorzan					X				
7	Sevestian Pop					X				
8	Sever Mureșianu					X				
9	Florea Morozan					X				
10	Folfă Mihăilă M.	X						X		
11	Vașcău Ion	X								
12	Boldiș Florea					X				
13	Bota Pavăl		X						5	
14	George Folfă	X								
15	Dănilă Scripeț	X						1	1	
16	Login Cacioc	X								

TABLOU NOMINAL
CU SOARTA LOCUTORILOR ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 ȘI URMĂRILE SALE

17	Samoilă Fincer	X						1	2	
18	Onisim Morozan	X								
19	Dămian Grapini	X								
20	Florea Grapini	X						1	2	
21	Floria Morozan	X								
Pagina 1		11	1	-	2	8	-	4	10	-
22	Nicolai Slăvoacă	X						1	1	
23	Iacob Luchi	X						1	3	
24	Alexandru Domide						1	1	2	
25	Petrea Porcul	X						1		
26	Acacum Porcul	X								
27	Procopie Cărdan	X						1	2	
28	Florea Șteopan	X						1	3	
29	Petre Pătrășcan						1			
30	Nicolai Târsul						1			
31	Petrea Mateiu	X								
32	Ioan Bodriheic	X						1	2	
33	Iosif Flamă						1	1	3	
34	Cosma Dumbrăvița						1	1	-	
35	Filip Porcul	X								
36	Mihăilă Filipoiu	X								
37	Zaharie Filipoiu	X								
38	Cornel Domide	X						1		
39	Iftene Domide						1	1	1	
40	George Domide						1			
41	Ion Domide	X								
42	Ion Cozonac		X							
43	Petrea Cozonac		X							
44	George Gușă						1			
45	Toader Anca						1	1	1	
46	Leon Moldovan						1			
47	Gherasim Domide						1			
48	Ostace Anca	X								
49	Nechita Podoabă	X								
Pagina 2		26	3	-	2	8	11	16	28	
50	Vasile Podoabă	X								
51	Onisim Canariciu						1	1		
52	Pompeiu Domide	X						1		
53	Gavrilă Almașian						1			
54	Teodor Cărdan	X								
55	Sevestian Migovan						1	1	1	
56	Florea Flamă	X								
57	Lazar Flamă						1			
58	Doroteiu Flamă	X								
59	Aurel Bureacă	X						1	1	
60	Simion Bureacă	X								
61	Sever Pioraș	X								
62	Anchidim Pioraș	X								

TABLOU NOMINAL
CU SOARTA LOCUTORILOR ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 ȘI URMĂRILE SALE

63	Clement Grapini						1	1	1	
64	Alexandru Moroșan	X						1	3	
65	Niculae Cobășniuc						1	1	2	
66	Toader Sas	X						1	3	
67	Alexandru Flamă						1	1		
68	Florea Flamă	X								
69	Victor Ianoș						1			
70	Alexa Varga						1			
71	Avacom Frunză						1			
72	Andrei Ianoș						1			
73	Grigore Bindiu	X						1	5	
Pagina 3		39	3	-	2	8	22	26	44	
74	Moldovan Simion						1	1	2	
75	Iacob Sângeorzan		X							
76	Iacob Anca	X								
77	Florian Bouțan						1			
78	Leon Anca	X								
79	Nechita Domide	X						1		
80	Gherasim Domide	X								
81	Ion Filipoiu	X								
82	Pamfir Scripețiu						1	1	1	
83	Ilie Porcius	X								
84	Ilisie Porcius						1			
85	Ioachim Anca	X								
86	Iosif Sângeorzan						1	1	3	
87	Silvestru Anca	X								
88	Pantelimon Porcu	X								
89	Dănilă Hasbeiu	X								
90	Gavrilă Anca	X								
91	Niculae Lipan						1	1	2	
92	Florea Lipan	X						1	3	
93	Manoilă Boldăș						1	1	3	
94	Ioan Boldăș	X								
95	Nechita Croitor						1			
96	Ion Flamă	X						1	2	
97	Lazar Măricuți	X								
98	Lazar Dumbrăviță	X					1			
99	Alexandru Anca	X		1						A servit ca spion pentru armata română
100	Edochim Anca	X				1				
101	Florian Alexandru	X			1					
102	Iacob Bodriheic	X				1				
Pagina 4		54	4	1	3	10	31	35	61	
103	Maței Croitori					1				
104	Alexa Boldiș	X								
105	Pamfir Boldiș					1				

TABLOU NOMINAL
CU SOARTA LOCUTORILOR ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 ȘI URMĂRILE SALE

106	Florian Cozonac					1				
107	Zaharie Anca					1				
108	Iosif Folfă					1				
109	Toader Folfă	X						1	1	
110	Iosif Morare			1						
111	Ioan Morare			1						
112	Ion Moroza					1				
113	Ion Cifor Bindiu			1						
114	Ion Lipan					1				
115	Larion Croitor					1				
116	Tănasă Pop					1				
117	Alexandru Pop					1				
118	Slăvoacă Filip					1				
119	Maftai Porcu L.					1				
120	Luca Slăvoacă				1					
121	Pamfir Slăvoacă D.					1				
122	Grigore Slăvoacă					1				
123	Nicolai Slăvoacă					1				
124	Ioachim Mureșian	X								
125	Ioachim Slăvoacă					1				
126	Arsente Slăvoacă					1				
	Pagina 5	57	4	4	4	27	31	36	62	-
127	Florea Gușă M.					1				
128	Simion Păiuș					1				
129	Gherasim Păiuș					1				
130	Florea Bindiu					1				
131	Macarie Domide					1				
132	Iacob Luchi D.		X					1	3	
133	Onisim Filipoi					1				
134	Simion Tăpălagă S.					1				
135	Iosif Tăpălagă S.					1				
136	George Cotul					1				
137	Ion Șteopan T.					1				
138	Ofilat Cotu					1				
139	Tanasă Sângeorzan					1				
140	Samoilă Hazbei					1				
141	Ștefan Porcu					1				
142	Ion Porcius					1				
143	Larion Gușă					1				
144	Mihăilă Folfă S.				1					
145	Chelement Cârđan					1				
146	Gavrilă Hazbei	X								
147	Constantin Hazbei					1				
148	Avacom Lipan					1				
149	Nichita Cârđan					1				
150	Alexandru Migovan					1				
151	Toma Boldiș					1				
152	Gherasim Moroza	X						1	2	

TABLOU NOMINAL
CU SOARTA LOCUTORILOR ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 ȘI URMĂRILE SALE

153	Procope Solcan					1				
154	Pavel Solcan					1				
155	Pantelimon Filipoi F.					1				
Pagina 6		59	5	4	5	52	31	38	67	-
156	Andrei Negru					1				
157	Ilie Nacu			1						
158	Ion Danci					1				
159	Dănilă Alexandru					1				
160	Nicolai Petreșcan					1				
161	Alexandru Moldovan					1				
162	Artene Mănăstire					1				
163	Maftעי Boldiș					1				
164	Dorotei Cotu					1				
165	Ion Piticari					1				
166	Pavel Tăpălagă		X							
167	Ion Slăvoacă					1				
168	Alexandru Porcius A.		X							
169	Luca Pop					1				
170	Niculai Slăvoacă D.					1				
171	Ion Fincer					1				
172	Constantin Folfă					1				
173	Florian Pioraș					1				
174	Ion Partene					1				
175	Alexandru Bindiu N.					1				
176	Alexandru Bindiu C.					1				
177	Florian Partene			1						
178	Alexandru Bodriheic					1				
179	Ion Grapini O.					1				
Pagina 7		59	7	6	5	73	31	38	67	-
180	Titus Grapini					1				
181	Simion Grapini					1				
182	Niculai Cozonac					1				
183	Maxim Cozonac					1				
184	Pamfir Cozonac					1				
185	Dumitru Cozonac					1				
186	Ion Șteopan S.					1				
187	Donise Șteopan					1				
188	Pantelimon Gușă			1						
189	George Domide T.					1				
190	Casian Șteopan					1				
191	Dănilă Badran					1				
192	Gherasim Pop					1				
193	Zaharie Pop					1				
194	Pamfir Cicioc					1				
195	Florian Balei					1				
196	Maxim Domide I.					1				
197	Lazar Domide I.					1				
198	Constantin Sângeorzan					1				

TABLOU NOMINAL
CU SOARTA LOCUTORILOR ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 ȘI URMĂRILE SALE

199	Alexandru Cărdan A.					1				
200	Iacob Alexandru					1				
201	Alexandru Partene					1				
202	Damian Bodriheic					1				
203	Gavrilă Boldiș jun.		X					1	6	
204	Iosif Cărdan					1				
205	Victor Sângeorzan					1				
206	Larion Anca A.					1				
207	Gavril Pioraș					1				
208	Ilie Anca					1				
Pagina 8		59	8	7	8	98	31	39	73	-
209	Grigore Anca I.					1				
210	Simion Anca					1				
211	Onisim Cozonac					1				
212	Maxim Cozonac			1						
213	Onisim Domide					1				
214	Maței Cozonac					1				
215	Florian Domide S.					1				
216	Ion Cozonac					1				
217	Ștefan Moldovan					1				
218	David Gușă			1						
219	Maței Gușă					1				
220	Dănilă Gușă					1				
221	Ilie Buhaiu					1				
222	Lazar Pop S.					1				
223	Ilie Bălăi I.					1				
224	Dumitru Alexandru					1				
225	Larion Bălăiu					1				
226	Ioachim Pop					1				
227	Leon Pop					1				
228	Lazar Domide					1				
229	Gherasim Cotul					1				
230	Florea Pop					1				
231	Login Bindiu					1				
232	Pavel Bindiu					1				
Pagina 9		59	8	9	8	118	31	39	73	-
233	Pavel Migovan					1				
234	Florian Migovan					1				
235	Lazar Migovan					1				
236	Ofilat Mureșan					1				
237	Emil Partene					1				
238	Mihăilă Timiș					1				
239	Precup Mănăstire					1				
240	Nistor Plug					1				
241	Ion Urs					1				
242	Florea Leșan					1				
243	Paramon Șteopan					1				
244	Maței Bodriheic					1				

TABLOU NOMINAL
CU SOARTA LOCUTORILOR ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 ȘI URMĂRILE SALE

245	Ion Flamă I.				1					
246	Demian Flamă					1				
247	Gherasim Luș					1				
248	Nicolai Anca T.					1				
249	Buta Dumitru					1				
250	Marcu Bodriheic					1				
251	Victor Bureacă			1						
252	Ion Bureacă L.			1						
253	Pamfir Bureacă				1					
254	Zaharie Bureacă				1					
255	Ilie Bureacă			1						
256	Alexandru Gușă					1				
257	Domide Cotul			1						
258	Ioachim Bindiu S.					1				
259	Terente Buculei				1					
260	Leon Mănăstire					1				
261	Filip Hazbei					1				
Pagina 10		59	8	13	13	138	31	39	73	-
262	Iacob Boldiș					1				
263	Augustin Someșan					1				
264	Tanasa Anca					1				
265	Andrei Mureșan					1				
266	Pavel Timiș					1				
267	Pavel Barbos					1				
268	Ion Șteopan					1				
269	Luca Șteopan					1				
270	Macavei Buculei					1				
271	Simion Măricuți					1				
272	Lazar Grec					1				
273	Simion Sfrangeu			1						
274	Manoilă Domide			1						
275	Simion Domide S.					1				
276	Pamfir Mureșan				1					
277	Lazar Boldiș					1				
278	Scridon Frunză					1				
279	Maxim Frunză					1				
280	Ion Ianos T.					1				
281	Ion Ianos S.					1				
282	Miron Plug					1				
283	Trifon Frunză			1						
284	Niculai Ianos					1				
285	Florea Ianos					1				
Pagina 11		59	8	16	14	158	31	39	73	-
286	Iacon Tîrșu		X					1	4	
287	Iulian Bindiu				1					
288	Ion Bindiu					1				
289	Florian Sângeorzan I.					1				
290	Iosif Tatar					1				

TABLOU NOMINAL
CU SOARTA LOCUTORILOR ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 ȘI URMĂRILE SALE

291	Leontin Mureșan					1				
292	Ion Moldovan					1				
293	Avram Bindiu					1				
294	Ion Sângeorzan G.					1				
295	Leonte Porcius				1					
296	Chelement Iugan					1				
297	Roman Mureșan					1				
298	Silvestru Tamas					1				
299	Ilie Măricuți					1				
300	Florea Domide S.					1				
301	Alexandru Folfă					1				
302	Ion Iugan					1				
303	George Folfă					1				
304	Nichita Bouțan			1						
305	Alexandru Bindiu T.					1				
306	Pavel Bouțan					1				
307	Ion Buculei					1				
308	Domide Bindiu					1				
309	Larion Corna					1				
310	Octavian Matei					1				
311	Procope Gușă					1				
312	Manoilă Gușă					1				
313	Florian Gușă					1				
314	Iacob Domide S.					1				
	Pagina 12	59	9	17	16	183	31	40	77	-
315	Vartolomei Gușă					1				
316	Demian Gușă					1				
317	Florea Domide					1				
318	Gavrilă Domide					1				
319	Gavrilă Sângeorzan					1				
320	Chelement Cotu			1						
321	Leonte Cotu					1				
322	Ion Domide					1				
323	Anchidim Porcu					1				
324	Petru Porcu					1				
325	Niculai Mureșian					1				
326	Mihăilă Grapini					1				
327	Constantin Grapini					1				
328	Alexandru Grapini					1				
329	Ofilat Popelia					1				
330	Victor Flămând					1				
331	Donise Măgurean					1				
332	Dănilă Nacu					1				
333	Scridon Cotu					1				
334	Simion Cotu					1				
335	Lazar Anca					1				
336	Iacob Alexa					1				
337	Iosif Pioraș					1				

TABLOU NOMINAL
CU SOARTA LOCUTORILOR ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 ȘI URMĂRILE SALE

	Pagina 13	59	9	18	17	204	31	40	77	-
338	Samson Pioraș					1				
339	Ilie Filipoi					1				
340	Octavian Domide					1				
341	Toader Domide					1				
342	Florian Filipoi					1				
343	Florian Bindiu D.					1				
344	Alexandru Cârđan S.		X					1	5	
345	Lazar Porcius					1				
346	Maței Porcius					1				
347	Alexandru Pomohaci					1				
348	Alexandru Porcius N.					1				
349	Larion Măgurean					1				
350	Florian V. Lupșai			1						
351	Roman Bindiu					1				
352	Grigore Matei					1				
353	Ion Matei					1				
354	Calistru Bindiu					1				
355	Gavrilă Ștefan			1						
356	Luca Șteopan					1				
357	Lazar Moroza					1				
358	Valerian Mureșan					1				
359	Procopie Șteopan					1				
360	Emil Șteopan				1					
361	Floria Șteopan					1				
362	Simion Șteopan					1				
363	Alexandru Cozonac					1				
364	Ion Anca					1				
365	Pamfir Mureșan					1				
366	Toma Mureșan					1				
	Pagina 14	59	10	20	18	229	31	41	82	-
367	Larion Cotu				1					
368	Iacob Flămând					1				
369	Florian Grapini P.					1				
370	Ilie Anca I.					1				
371	Octavian Buriacă			1						
372	Dorotei Grapini					1				
373	Lazar Pioraș					1				
374	Florian Mănăstire					1				
375	Alexandru Filipoi					1				
376	Gherasim Domide					1				
377	Florian Cârđan					1				
378	Ostace Cozonac		X					1	4	
379	Artene Domide					1				
380	Ion Tăpălagă			1						
381	Iosif Tăpălagă					1				
382	Aurel Tăpălagă					1				
383	Nicolai Domide				1					

TABLOU NOMINAL
CU SOARTA LOCUTORILOR ROMÂNI DIN RODNA VECHĂ CARE AU LUAT PARTE LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ÎNTRE ANII 1914-1918 ȘI URMĂRILE SALE

384	Cozma Anca					1				
385	Florian Nacu					1				
386	Gherasim Nacu					1				
387	Vartolomei Lipan					1				
388	Nichita Cârdan	X						1	4	
389	Ion Cârdan					1				
390	Alexandru Bureacă					1				
391	Ioachim Cârdan					1				
392	Dorotei Cârdan					1				
393	Lazar Cârdan		X							
394	Ofilat Boldiș					1				
395	Octavian Boldiș					1				
Pagina 15		60	12	22	20	251	31	43	90	-
396	Dumitru Boldiș					1				
397	Florian Scripeți					1				
398	Ion Balei					1				
399	Toma Boldiș					1				
400	Floria Boldiș					1				
401	Dorotei Boldiș		X							
402	Floria Bindiu S.					1				
403	Iosif Bindiu					1				
404	Ion Bindiu S.					1				
405	Ion Croitori					1				
406	Larion Boldiș					1				
407	Onofreiu Cotu					1				
408	Nichita Cotu					1				
409	Ion Cotu					1				
410	Alexandru Tatar					1				
411	Petru Șteopan					1				
412	Pantrelimon Șteopan					1				
TOTAL		60	13	22	21	266	31	43	90	-

Rodna veche 13 aprilie 1922¹

Secretar
Silvestru Mureșian

P. Primar
Maxim Bindiu

¹ Mai sunt ceva notițe (adunări) pe ultima pagină scrise cu creion chimic.

DORUL ȘI JALEA ÎN POEZIA POPORULUI ROMÂN

Frunză verde de mohor
Nu mai pot de-atâta de dor
Plină-i inima-mi de jele
Ca valea de petricele.

Cine a trăit între fiii simțitorului popor român și n-a auzit acestea versuri pline de adâncă tristețe și exprimătoare de adâncă melancolie?

Pare că vezi această inimă plină de tristețe în care, după vremuri de suferințe, rând pe rând s-au sădit sentimente ca să-l convingă tot mai mult și mai mult că:

Unde-i bine
Nu-i de mine

Ori din ce punct de vedere am judeca starea sufletească a poporului român, ne vom convinge că el a fost adânc influențat de vremurile triste și posomorâte prin care a trecut.

Acestea au lăsat în inima iubitului nostru popor urme adânci – nu în curând pieritoare – cărorora el le-a dat abundantă expresiune îndeosebi în poezia poporană și, dacă voind să căutăm prin ce și-a exprimat el necazurile, supărările și multele sale suferințe, vom găsi în tezaurul poeziei poporane două cuvinte în care mai bine se reoglindesc toate acestea și acestea sunt *dorul* și *jalea*.

Dorul luat astfel cum îl cântă poporul român are o însemnătate proprie și exprimă o stare particulară a sufletului său; dorul este acel sentiment, ce te face ca în continuu să-ți fie îndreptat cugetul asupra unei singure persoane, asupra unui singur loc; vis, gândire, veselie și supărare – toate și toate se reduc numai la un loc, la o persoană pe care o dorești.

Când zice cineva „mi-e dor de cutare persoană”, știm la moment că mintea și inima lui o îndreptată numai spre persoana respectivă și acest gând îi copleșește cu toată tăria orice lucrare sufletească.

Așa mi-i de jele, de mi se rupe inima! e exclamarea cea mai obișnuită, ce se aude ieșind din gura poporului român.

Și în câtva se și exprimă prin aceasta cuprinsul cel intensiv al acestei zicale. Când cineva este „jalnic”, înseamnă, că toată buna dispoziție îi lipsește; că în general nu mai există astfel de motive, care l-ar putea scoate din tristețea-i infinită; în zadar te silești să nu-l indispui, căci dacă nu cunoști cauza jalei lui – și chiar dacă o cunoști – nu-i poți ajuta.

Dorul și *jalea* sunt stări pur psihice pe care le aflăm la toți indivizii; dar în o formă cu mult mai expresivă decât oricare alt popor, le întâlnim la poporul nostru. Dorul și jalea Românului se manifestă în cântece și asemenea sunt cântecele lui de dor și jale.

Să vedem acuma cum se exprimă aceste sentimente în poezia noastră poporană.

Bate-mă, Doamne, să zac
Pe brațele cu-i mi-i drag
Și bate-mă, Doamne, să mor
Pe brațele cu-i mi-e dor.

- se roagă el într-un cântec. Religios și simțitor, cum e poporul român, ar vrea ca cel puțin coșul din urmă să-i fie mai liniștit.

Un dor vag, nemărginit și necunoscut cuprinde pe fiul poporului român, când se cugetă la viitorul lui – el imploră divinitatea ca traiul de acum să i se schimbe.

De multe ori nu știe ce anume dorește și de ce dorește el aceasta? El știe în general numai atâtă, că cum e azi nu e bine și de aceea dorește schimbarea traiului de azi. Deși bine știe că:

Unde-i bine
Nu-i de mine,

totuși însetoșează – cum se vede din zicala lui – după un viitor mai bun și mai favorabil.

Între multele motive care conlucrează la potențarea dorului și a jalei, e de a se aminti și *străinătatea*.

Că la dorul și jalea Românului au contribuit în însemnată măsură și străinii pe care, el, în-

DORUL ȘI JALEA ÎN POEZIA POPORULUI ROMÂN

totdeauna bine i-a primit în mijlocul său, dar întotdeauna s-a dezamăgit, se vede și din cuvintele lui:

Mâncatu-s, Doamne, de rele
Ca holda de păsărele
Mâncatu-s, Doamne, de străini
Ca holda de boi bătrâni.

Ura străinătății izbucnește și mai tare din pieptul Românului când, spre exemplu de a face serviciul militar, este silit să meargă în străinătate. Străinătatea este un motiv foarte mult cântat în poezia poporului. Ajuns în străinătate, pare că vezi de multe ori bucăți rupte din inima sângerândă de durere când auzi pe fiul poporului nostru cântând cu mâhnire sufletească:

Străină, străinătate,
Eu de tine n-avui parte
Străină străinătate!

Iată un epitet care ridică mult însemnătatea cuvântului *străin*.

Nu e acesta numai un cuvânt gol și searbăd, nu e numai un cuvânt ca să umple versul, ci e de-o intensitate cu mult mai simțită. Urgisit loc, urgisită situația și urgisiți sunt străinii în ochii poporului:

Săraci ochișorii mei
Multă lume văd cu ei
Dar nu văd oameni de-ai mei,
Ci tot negri străinei.

Tristă trebuie să fie starea în care-l aduce dorul și jalea pe cântăreț, când izbucnește în versuri:

Ceru-i conjurat de stele
Iar inima mea de jele,
Ceru-i conjurat de nor,
Iar inima mea de dor.

Mulțimea nenumărată a stelelor de pe imensul cerul poporului român o aseamănă cu mulțimea supărărilor și necazurilor sale, și cât de numeroase i se par stelele de pe cer, tot așa de numeroase sunt necazurile și durerile, suferințele și supărările, ce adânc se înrădăcinează în inima și sufletul simțitorului poet poporan.

Ce tablou trist al unei triste inimi omenești! Adâncă impresie îți face jalea ce-o are cel ce n-are pe nimeni în lume.

Nu e între străini, dar soarta l-a abătut să rămână singur-singurel – lipsit de tată și mamă, frați și surori, - în fine el știe că nu se află în lume o ființă care ar avea compătimire și care s-ar gândi bucuros la ei.

Această situație poate e și mai dureroasă, decât atunci când e silit să părăsească pe ai săi. În acest caz îți rămâne cel puțin mângâierea că te vei scăpa de străini și că ai tăi, totuși, se gândesc la tine; te-așteaptă și te-or vedea bucuros, dar când știi că n-ai pe nimeni, aceasta este o încercare prea crudă, pentru suportarea căreia îți trebuie o putere prea mare.

Străinu-s Doamne pe lume
N-am nici tată, n-am nici nume,

exclamă el cu toată tăria sufletului său.

Vatra părintească lasă urme adânci de mâhnire sufletească în inima celui ce se desparte. Învățat între ai săi, cuprins de dragoste și cu brațele deschise de ai săi și, apoi, aruncat deodată în marea străină, este o lovitură sufletească însemnată pentru el.

Și de multe ori auzi pe feciorul luat cătană, că cu oftare îți zice:

Cătănia cu-i e dată?
- La feciorul fără tată!
Cătănia cu-i e bună?
- La feciorul fără mumă!

Nu e mirare deci, dacă atunci, când se vede aici, nu se simte bine, îl jignește prezența acelor fiindcă străinii nu-l pricep, nu se poate încrede în ei și se retrage cu desăvârșire din cercul lor.

DORUL ȘI JALEA ÎN POEZIA POPORULUI ROMÂN

Fantezia însă acum îi este unicul izvor de mângâiere sufletească, iar gândirile, cărora el se dedică, sunt singurul lui tovarăș.

În toate necazurile, supărările și suferințele, îi rămâne Românului un singur prieten – un singur tovarăș, căruia îi desfășură jalea și dorul său, iar din străinătate îi trimite dorul său. Acel prieten intim este *codrul*.

Drept model de dragoste către codru însemnăm numai:

Eu mă duc, codrul rămâne,
Plânge frunza după mine.
Frunza se leagănă-n soare,
Eu mă leagăn pe picioare.
Frunza se leagănă-n vânt,
Eu mă leagăn pe pământ.

Acest exemplu arată până la evidență legătura dintre codru și poporul român și dovedește din destul prietenia lor nestrămutată. În ore de restriște, de multe ori consolator intim și sigur îi este codrul care, prin singurătatea și plăcerea simplă, dar naturală, prin deliciale ce i le dă, îl mângâie, îl recrează, îi limpește fruntea plină de gânduri și e fidel ascultător al durerilor lui. De aceea să nu ne mirăm de agrăirea ce i-o face codrului:

Codrule, codruțule,
Deschide-ți cărările
Să-mi duc supărările.

Din cele mai străvechi timpuri codrul a fost soțul de durere, inimă sinceră, în care a încăput jalea, nenorocul, durerea și supărarea fiilor neamului nostru.

De aceea, zic, se desparte atât de greu de codrul ce-l cunoaște și de aceea ajuns între străini caută mângâiere și odihnă sufletească numai la codru.

Freamătul de frunză, curgerea puțin zgomotoasă a pâraielor codrului se unesc aproape perfect cu zbuciumarea inimii poporului cântător – zbuciumare, care numai în line versuri, deosebit de frumoase își are răsunetul dorit.

Tot astfel în poezia de dor și jale știi ce să admiri mai mult: forma maiestuoasă și muzicală în care se cântă sau conținutul adânc de trist, de multe ori sfâșietor care producându-l mai de-aproape, ne pune în uimire prin puterea sentimentelor exprimate.

De altfel e ușor de înțeles că un poet, cum e poporul român, numai muzică frumoasă și plăcută a putut crea din versurile în care și-a exprimat sentimentele ce-i apasă inima. Judecând mai ce de-amănuntul firea neamului nostru, simțim că poezia noastră poporană de dor și jale e *carne* din carnea poporului român și *sânge* din sângele lui, atât de mult sunt întrupate în întregul Românului: *dorul și jalea*.

Adânc cuprins și emoționat sentimentelor sale le dă expresiune în versuri ca:

Vai de mine cât dor duc
Colea noaptea, când mă culc,
Dimineața când mă scol
Sunt cu pieptul plin de dor.

Nu e ușor de închipuit mărimea cu care dorul chinuie pe cântăreț. El se culcă, se scoală cu pieptul plin de dor – dovadă că timpul dintre culcare și sculare, atât de greu și atât de zbuciumat l-a petrecut și, chiar prin acest fapt se afirmă, că ziua pentru el în cele sufletești a fost atât de zgomotoasă.

Deja la cea dintâi privire se poate vedea că dorul e o urmare nemijlocită a jalei.

Poporul nostru are și poezii de veselie, dar nota caracteristică a firii sale specifice se exprimă în poeziile lui de *dor* și *jale*; ele reoglindesc trăsătura fundamentală în caracterul poporului nostru: *duioșia*. Căci tocmai dorul vag și continuu și jalea lină sunt elementele care dau mai multă duioșie poeziei noastre poporane¹.

¹ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul LXII, 1899, nr. 87 (18/30 aprilie), pp. 1-4 (articolul este semnat cu pseudonimul *A. Șor.*, ceea ce ne duce cu gândul că autorul ar fi sângeorzanul Aurel Șorobetea).

EPIDEMIILE DIN BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 1921

Epidemiile din Transilvania în cursul anului 1921 atât ca proporție, cât și ca intensitate nu au trecut limita prevederilor, bazate pe experiența anilor precedenți. Dacă totuși au fost alese ca subiect de studiu pentru lucrarea de față, a fost în parte pentru că datele care privesc epidemiile anului 1921, au fost mai complet adunate ca până aici și sunt totodată și cele mai recente¹. Analiza acestor date îmi dă pe de altă parte și prilej de a stabili unele fenomene concrete care ating mersul epidemiilor atât în Transilvania, cât și în celelalte provincii și care privesc organizarea serviciului nostru sanitar.

Datele statistice epidemiologice, a căror prelucrare se face aici, privesc următoarele boli: Variola, Scarlatina, Pojarul, Difteria Febra tifoidă, Dizenteria, Tusa convulsivă și Tifosul exantematic. În prelucrarea datelor statistice care privesc aceste boli s-a omis însă din tabelele comparative cu celelalte provincii românești pojarul, pentru motivul că pojarul nu a fost declarat în mod regulat în toate provinciile, astfel, încât ne lipsea posibilitatea de comparație.

În Transilvania, organizarea serviciului de igienă este foarte tânără. În fosta Ungarie o astfel de organizare lipsea aproape complet. Serviciul sanitar era descentralizat pe județe și comune și pus la discreția organelor administrative. Combaterea epidemiilor se făcea prin măsuri administrative, lipsind orice organizare tehnică, fără de care o combatere sistematică nu se poate închipui.

Declararea epidemiilor se făcea în urma constatării clinice a bolilor infecțioase, fără laborator și fără cercetări bacteriologice. Întreg ținutul, cuprins sub numele colectiv Transilvania nu avea nici un laborator public de bacteriologie².

Medicul de circumscripție se lupta singur cu epidemiile, iar în cazuri de epidemii grele, se trimiteau de la centru în provincie inspecitori, ca conducători a combaterii epidemiilor.

Mijloacele de combatere a epidemiilor erau, tot așa de necomplete, ca și organizarea însăși. La orașe aproape nu existau stabilimente de dezinfectare, iar la sate erau răzlețite câteva etuve mobile de dezinfectare.

Este natural, că în astfel de împrejurări, unele boli infecțioase erau endemice în țară, aceste endemii provocând foarte dese epidemii cu caracter grav și cu pierderi foarte însemnate.

Deodată cu introducerea administrației românești, s-a început și organizarea pe baze moderne a combaterii bolilor infecțioase. Situația era gravă, în urma unui război de aproape 5 ani și o revoluție, care a șters tot ce era organizație publică pe aceste plaiuri. Bolile epidemice s-au sporit înspăimântător și organizarea combaterii lor s-a impus pe primul plan.

Această organizare s-a făcut în modul următor: s-au completat lipsurile de medici în

¹ Articolul acesta pe care îl prezentăm în paginile revistei face parte dintr-o lucrare amplă al cărui autor este Dr. Sabin Manuilă care poartă titlul *Epidemiile din Transilvania și comparația lor cu epidemiile celorlalte provincii românești în 1921*, apărută la Cluj în anul 1925. Lucrarea de față a fost terminată în aprilie 1922. Datele au fost preluate din materialul statistic al Inspectoratului General Sanitar al Ardealului și din tabelele statistice ale Direcției Generale a Serviciului Sanitar.

² Sabin Manuilă, *Epidemiile din Transilvania și comparația lor cu epidemiile celorlalte provincii românești în 1921*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1925, p. 1.

EPIDEMIILE DIN BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 1921

locurile vacante. Medicii sanitari au fost stratificați. S-a introdus sistemul centralist, după modelul din Vechiul Regat. S-a întocmit o lege sanitară de tranziție (Decretul XXL al Consiliului Dirigent) care să pregătească terenul pentru introducerea integrală a legii sanitare din Vechiul Regat. În acest decret, articolele privitoare la combaterea epidemiilor au fost în perfectă consonanță cu legea sanitară din Vechiul Regat.

S-au organizat 7 inspectorate de igienă pe 7 regiuni, fiecare cu câte un laborator de analize bacteriologice (Cluj, Sibiu, Brașov, Târgu-Mureș, Timișoara, Oradea-Mare, Satu-Mare). S-au înființat filiale de laboratoare de bacteriologie pe lângă inspectoratele de igienă. Dintre aceste filiale însă în prezent nu funcționează decât laboratorul din Sighișoara.

Lupta împotriva bolilor epidemice ia prin înființarea Inspectoratelor de igienă și a laboratoarelor de bacteriologie alt aspect. Diagnosticul se pune precis și repede; măsurile de combatere se iau imediat. Medicii primari de județe și medicii de circumscripție lucrează mână în mână cu inspectorii de igienă și cu laboratoarele de bacteriologie.

În lupta pentru combaterea epidemiilor inspectorii de igienă au următoarele atribuțiuni:

1. Constatarea începerii epidemiei, declararea epidemiei.
2. Măsurile tehnice de izolare și dezinfectare la fața locului¹.
3. Descoperirea izvoarelor și a căilor de infecție.
4. Controlul convalescenților din punct de vedere al contagiozității.

Reiese clar că inspectorul de igienă nu se mărginește la punerea diagnosticului bacteriologic al bolilor infecțioase, ci el intervine la fața locului, cercetează felul de propagare a infecției, caută purtătorii de germeni, conduce lucrările de dezinfectare și deparazitare și împreună cu medicul circumscripției ia toate măsurile necesare pentru suprimarea bolilor.

Acest sistem de combatere, conceput în mod complet, n-a putut fi pus în practică integral. Nu s-au putut organiza laboratoare în fiecare județ. Nu s-a putut pune în practică un întreg aparat de combatere serioasă a bolilor epidemice pentru fiecare județ, în frunte cu epidemiologul expert și ajutat de echipe sanitare suficiente și bine instruite. Nu s-au putut organiza încă stabilimentele necesare de dezinfectare pentru orașele mari, cu serviciul public obligator. Obligatorivitatea, de altfel, s-a introdus prin decretul lege XXI; - aplicarea ei însă nu s-a putut face din cauza lipsei de instalațiuni necesare.

Nu se poate afirma, că în cursul celor doi ani, de când organizarea schițată mai sus este în aplicare, epidemiile ar fi fost stinse în Transilvania. Rezultatele organizațiunilor sanitare se pot vedea abia după un interval mai lung de timp.

Nu se poate conchide că mersul bolilor epidemice din anul 1921 a fost determinat exclusiv de măsurile luate de organizarea. Dar nu se poate nega că după de introducere și funcționare relativ scurt, rezultatele bune ale acestei organizări (științific stabilite) se vor produce cu siguranță matematică. Această siguranță este în funcțiune de felul, cum aceste organizațiuni lucrează și cum ele se vor perfecționa, conform programului precis stabilit.

Principiul fundamental a combaterii epidemiilor a fost urmărirea și descoperirea fiecărui caz de îmbolnăvire, prin boli infecțioase. Aceasta urmărire s-a făcut cu un zel și cu o disciplină necunoscută până aici. În felul acesta s-a putut întâmpla că numai în localitățile care sunt excesiv de rar cercetate de medic, din cauza lipsei de medici și a situației geografice inaccesibile a localității respective, unele boli infecțioase acute au rămas neanunțate și netratate².

¹ *Ibidem*, p. 2.

² *Ibidem*, p. 3.

EPIDEMIILE DIN BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 1921

Variola

În cursul anului 1921, în Transilvania am avut în total 117 cazuri de variolă cu 19 morți, ceea ce corespunde la o mortalitate de 16%. Acest procent nu trece peste cifra, pe care empirismul epidemiologie o consideră ca obișnuită. Față de celelalte provincii proporția din Ardeal, este foarte favorabilă¹.

Cauza epidemiei de variolă din Ardeal (de altfel în proporție această epidemie a fost destul de redusă) se poate considera întreruperea vaccinărilor sau executarea lor nesistematică în cursul celor 5 ani de război. Că nu se poate invoca motive ca: lipsa de îngrijire medicală suficientă, contaminarea din țările învecinate etc., o dovedește faptul, că epidemia s-a produs chiar și în cele mai bine organizate județe, ca Sibiul și Aradul. La toate aceste județe s-a putut constata un focar de infecție; de unde din cauză că populația nu era vaccinată suficient, infecția s-a transmis destul de ușor.

Cu toate că epidemii de variolă în Ardeal nu s-au produs în ultimii 20 ani, mortalitatea nu s-a putut ridica peste cifra obișnuită².

Cu introducerea legii sanitare, vaccinarea în contra variolei a devenit obligatorie în toată țara. În Transilvania această lege n-a făcut decât să consfințească o stare de fapt. Rezultatele bune la noi se pot aștepta numai de la normalizarea serviciului sanitar. Numai prin această normalizare se va putea garanta executarea conștiincioasă a vaccinărilor și numai vaccinările vor putea preveni cu perfectă siguranță epidemiile de variolă³.

În tabelele de mai jos se poate vedea distribuția variolei în județul Bistrița-Năsăud și calculele proporționale în ce privește numărul îmbolnăvirilor și a mortalității prin variolă.

a) Morbiditatea

Numărul total de îmbolnăviri prin variolă			Câte % revine variolei dintre toate bolile contagioase	La câți locuitori revine 1 bolnav de variolă	Pe 100.000 locuitori revin bolnavi de variolă	Pe câți km ² revine 1 bolnav de variolă	Pe 100.000 km ² revin bolnavi de variolă
B	F	Total					
3	2	5	0,56	24.096	4,15	866,4	115,4

b) Mortalitatea

Numărul total de îmbolnăviri prin variolă			Mortalitatea prin variolă în procente	Câte % din totalul morților de boli contagioase revin prin variolă	Pe câți locuitori revine 1 mort de variolă	Pe 100.000 locuitori revin morți de variolă	Pe câți km ² revine 1 mort de variolă	Pe 100.000 km ² revin morți de variolă
B	F	Total						
-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹ Ibidem, p. 5.

² Ibidem.

³ Ibidem, p. 6.

EPIDEMIILE DIN BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 1921

Scarlatina

Scarlatina a produs cea mai gravă epidemie în Transilvania în 1921 dintre toate bolile infecțioase. Ca număr de îmbolnăviri numai pojarul (48% din totalul bolilor infecțioase) a întrecut-o. Din totalul bolilor contagioase scarlatina reprezintă procentul foarte urcat de 32.44%¹.

Sub raport internațional epidemia aceasta de scarlatină, nu are o gravitate mare numai pentru noi. Epidemia de scarlatină a fost generală aproape în întreaga Europă și în multe țări apusene a avut un caracter mult mai grav ca epidemia de scarlatină din România. Nu ni se poate aduce învinuirea că lacunele organizării serviciului sanitar ar fi fost cauza lățirii epidemiei.

Relativ la propagarea epidemiei nu putem din observările noastre da relațiuni precise. S-a putut constata în Transilvania că în orașe, unde serviciul sanitar este mai bine organizat decât la sate, cazurile de îmbolnăviri nu au fost mai puține, ba în general au fost mai multe ca la sate. O mică comparație între județe și orașe cu drept de municipiu în Transilvania ne arată, că pe când la sate se îmbolnăvea unul la 558 locuitori, în aceste orașe unul la 173 locuitori se îmbolnăvea de scarlatină.

Printre județele cele mai grav atinse a fost și Bistrița-Năsăudul².

S-a insistat asupra căilor ferate ca mijloace principale de propagare a infecției. Într-adevăr, pare că din repartizarea de mai sus s-ar putea face deducția că, acolo unde liniile de căi ferate sunt mai dese și unde în general circulația este mai vie, epidemia de scarlatină s-a propagat mult mai repede și mai puternic, decât în județele cu rețea de linii ferate mai reduse și cu circulație mai mică.

Căile de comunicație nu pot însă explica lățirea infecției de scarlatină în ceea ce privește numărul absolut al îmbolnăvirilor, ci explică ordinea cronologică în care epidemia de scarlatină se întinde de la o localitate la cealaltă, atingând toate punctele care leagă două localități infectate de scarlatină³.

În tabelele de mai jos se poate vedea distribuția scarlatinei în județul Bistrița-Năsăud și calculele proporționale în ce privește numărul îmbolnăvirilor și a mortalității prin scarlatină.

a) Morbiditatea

Numărul total de îmbolnăviri prin scarlatină			Câte % revine scarlatinei dintre toate bolile contagioase	La câți locuitori revine 1 bolnav de scarlatină	Pe 100.000 locuitori revin bolnavi de scarlatină	Pe câți km ² revine 1 bolnav de scarlatină	Pe 100.000 km ² revin bolnavi de scarlatină
B	F	Total					
211	195	406	45,56	296	336,98	10,67	9.372,11

¹ *Ibidem.*

² *Ibidem*, p. 7.

³ *Ibidem*, p. 7.

EPIDEMIILE DIN BISTRIȚA-NĂȘĂUD ÎN ANUL 1921

b) Mortalitatea

Numărul total de îmbolnăviri prin scarlatină			Mortalitatea prin scarlatină în procente	Câte % din totalul morților de boli contagioase revin prin scarlatină	Pe câți locuitori revine 1 mort de scarlatină	Pe 100.000 locuitori revin morți de scarlatină	Pe câți km ² revine 1 mort de scarlatină	Pe 100.000 km ² revin morți de scarlatină
B	F	Total						
28	29	57	14,03	68,67	2.113	37,31	76	1315,78

Măsurile de combatere a bolii, care s-a întins pretutindeni îndeosebi în cursul lunilor septembrie, octombrie, noiembrie și decembrie 1921, în multe părți au fost foarte energice, uneori chiar drastice, totuși epidemia nu a putut fi stinsă în cursul aceluși an.

Este interesant de știut că, pe lângă toate că în anul 1921 am avut o formidabilă epidemie de scarlatină, scarlatina în anii înainte de război era mult mai lătită în Transilvania decât în anul 1921¹.

Difteria

În legătură cu epidemia de difterie avem de observat următoarele: am avut în total în întreaga Românie 2.992 cazuri de îmbolnăviri de difterie cu 325 morți. Din aceste cazuri revin asupra Transilvaniei 959 îmbolnăviri cu 140 morți (14.6%)².

Dacă comparăm situația din 1921, cu cea din 1913 și 1914 vedem că în Ardealul propriu-zis față de 940 morți de difterie din 1913 și cei 832 morți în 1914. În 1921 abia avem 51 morți.

Mortalitatea de 14-6% din Transilvania – care, de altfel, este cea mai urcată dintre toate provinciile - nu este prea mult urcată, peste media internațională. O mortalitate mai redusă în condițiunile noastre nu s-ar putea produce decât din întâmplare³.

În ce privește tratamentul difteriei, desigur, cea mai mare importanță o are faptul că medicii să poată face diagnosticul și să poată administra serul antidifteric la timp, să aibă la dispoziție ser bun și suficient și să cunoască tehnica tubării la cazurile crupoase. În cursul anului 1921 putem afirma că aprovizionarea cu ser nu a fost suficientă. Adesea nu aveau medicii la dispoziție ser și în multe cazuri serul era învechit. În ce privește diagnosticarea la timp și tubarea, precum și traheotomia, medicii curanți au o practică destul de redusă. Din acest motiv, aceste chestiuni au fost puse ca probleme de instrucțiune la cursul de repetiție sau perfecționare, care a fost proiectat pentru fiecare vară pentru medicii practicieni⁴.

Distribuția pe județe a difteriei este foarte variată. În tabelele de mai jos se poate ve-

¹ *Ibidem*, p. 9.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, pp. 9-10.

⁴ *Ibidem*, p. 10.

EPIDEMIILE DIN BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 1921

dea distribuția difteriei în județul Bistrița-Năsăud și calculele proporționale în ce privește numărul îmbolnăvirilor și a mortalității prin difterie.

a) Morbiditatea

Numărul total de îmbolnăviri prin difterie			Câte % revine difteriei dintre toate bolile contagioase	La câți locuitori revine 1 bolnav de difterie	Pe 100.000 locuitori revin bolnavi de difterie	Pe câți km ² revine 1 bolnav de difterie	Pe 100.000 km ² revin bolnavi de difterie
B	F	Total					
2	5	7	0,78	17.211	5,81	618,85	161,58

b) Mortalitatea

Numărul total de îmbolnăviri prin scarlatină			Mortalitatea prin scarlatină în procente	Câte % din totalul morților de boli contagioase revin prin scarlatină	Pe câți locuitori revine 1 mort de scarlatină	Pe 100.000 locuitori revin morți de scarlatină	Pe câți km ² revine 1 mort de scarlatină	Pe 100.000 km ² revin morți de scarlatină
B	F	Total						
-	-	-	-	-	-	-	-	-

Febra tifoidă

Febra tifoidă a fost în toate timpurile endemică în Transilvania. Aproape pe întreg teritoriul Transilvaniei existau focare endemice, care din timp în timp provocau epidemii, uneori moderate, altădată însă foarte grave. Și este naturală această situație în Transilvania pentru timpurile și era trecută. Nicăieri nu s-a făcut un examen bacteriologic, nicăieri o izolare, o dezinfectare, o cercetare de purtători de germeni și în multe locuri s-a tolerat și o condamnabilă neglijență a medicilor. Vaccinarea profilactică în cazuri de epidemii generale explozive sau în comune, unde febra tifoidă era endemică, nu s-a făcut nicăieri și niciodată¹.

Este indiscutabil, că numărul îmbolnăvirilor de febră tifoidă este extraordinar de mare. Că aceasta are o importanță foarte mare, din punct de vedere al organizației sanitare nu trebuie documentat amănunțit. Epidemiile de febră tifoidă sunt întotdeauna în raport direct cu perfecțiunea organizației de combatere. Cifra de 2.350 îmbolnăviri pe an cu 322 morți (deci cu mortalitate relativă de 13,7%) este foarte elocventă².

Pe lângă creșterea numărului absolut al îmbolnăvirilor și a mortalității de febră tifoidă, a crescut în toate provinciile și numărul relativ al mortalității. Trebuie să conchidem deci, că deși față de trecut epidemia de febră tifoidă a arătat o scădere foarte importantă, totuși

¹ *Ibidem*, p. 11.

² *Ibidem*, p. 12.

EPIDEMIILE DIN BISTRITA-NĂSĂUD ÎN ANUL 1921

de la 1920 încoace (cel mai bun an a fost 1920) epidemia de febră tifoidă s-a agravat. Această agravare este îngrijorătoare chiar pentru motivul că însăși epidemia din 1920, care a fost relativ foarte scăzută, poate trece drept o epidemie gravă¹.

În ce privește epidemia de febră tifoidă în sate și orașe, vedem fenomenul că până când îmbolnăvirile sunt mult mai dese la orașe mortalitatea relativă este mult mai redusă în aceste orașe decât la sate. Mortalitatea relativă la țară este de 14,94%, iar la orașe 11,37%.

Această deosebire mare se poate explica prin îngrijirea medicală mai bună din orașe, față de îngrijirea bolnavilor de la sate.

În tabelele de mai jos se poate vedea distribuția febrei tifoide în județul Bistrița-Năsăud și calculele proporționale în ce privește numărul îmbolnăvirilor și a mortalității prin febră tifoidă.

a) Morbiditatea

Numărul total de îmbolnăviri prin febră tifoidă			Câte % revine febrei tifoide dintre toate bolile contagioase	La câți locuitori revine 1 bolnav de febră tifoidă	Pe 100.000 locuitori revin bolnavi de febră tifoidă	Pe câți km ² revine 1 bolnav de febră tifoidă	Pe 100.000 km ² revin bolnavi de febră tifoidă
B	F	Total					
10	3	13	1,45	9.267	10,79	333,23	3.000,92

b) Mortalitatea

Numărul total de îmbolnăviri prin febră tifoidă			Mortalitatea prin febră tifoidă în procente	Câte % din totalul morților de boli contagioase revin prin febră tifoidă	Pe câți locuitori revine 1 mort de febră tifoidă	Pe 100.000 locuitori revin morți de febră tifoidă	Pe câți km ² revine 1 mort de febră tifoidă	Pe 100.000 km ² revin morți de febră tifoidă
B	F	Total						
2	-	2	15,38	2,04	60.239	1,66	2.166	46,16

Dizenteria

Epidemia din 1921 de dizenterie s-a prezentat pentru întreaga Românie - cu excepția Bucovinei - mai gravă ca în anii precedenți².

În Transilvania dizenteria a fost față de celelalte boli infecțioase de o importanță secundară. În 1913, bunăoară, mortalitatea de dizenterie a fost de 283 cazuri față de 117 din 1921. Deși o îmbunătățire se poate constata, numărul mare al îmbolnăvirilor și procentul de

¹ *Ibidem*, pp. 12-13.

² *Ibidem*, p. 13.

EPIDEMIILE DIN BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 1921

mortalitate prin dizenterie este foarte defavorabil; și deci se impune o atențiune mai încordată pentru combaterea acestei boli¹.

Dizenteria a fost distribuită aproape în aceeași cantitate pe orașe și pe sate. În ce privește mortalitatea în toate județele, unde avem mai mult de 10 morți, procentul de mortalitate este peste 13%.

Relativ la timpul apariției bolii, dizenteria n-a existat aproape de loc în luna ianuarie, februarie, martie, aprilie și mai, se urcă în iunie, iulie, august și septembrie și scade din nou în octombrie, noiembrie și decembrie².

Distribuția dizenteriei în județul Bistrița-Năsăud și calculele proporționale în ce privește numărul îmbolnăvirilor și a mortalității prin dizenterie se poate vedea din tabelele de mai jos.

a) Morbiditatea

Numărul total de îmbolnăviri prin dizenterie			Câte % revine dizenteriei dintre toate bolile contagioase	La câți locuitori revine 1 bolnav de dizenterie	Pe 100.000 locuitori revin bolnavi de dizenterie	Pe câți km ² revine 1 bolnav de dizenterie	Pe 100.000 km ² revin bolnavi de dizenterie
B	F	Total					
36	32	68	7,63	1.771	58,36	633,70	1.569,71

b) Mortalitatea

Numărul total de îmbolnăviri prin dizenterie			Mortalitatea prin dizenterie în procente	Câte % din totalul morților de boli contagioase revin prin dizenterie	Pe câți locuitori revine 1 mort de dizenterie	Pe 100.000 locuitori revin morți de dizenterie	Pe câți km ² revine 1 mort de dizenterie	Pe 100.000 km ² revin morți de dizenterie
B	F	Total						
4	5	9	13,23	10,84	13.386	7,47	181,33	207,75

Tusa convulsivă

Din repartizarea acestei boli, vedem că ea este boala satelor. În afară de câteva orașe, tusa convulsivă face ravagii numai la sate. Numărul îmbolnăvirilor, în total, este 1.850 cu 98 de morți, (5.3%). Procentul mortalității poate fi considerat ca obișnuit.

La această, boală putem constata o formidabilă diferență, pentru anii 1913-1914 și 1921. Prin tusa convulsivă au murit în Ardealul propriu-zis în 1913 - 2.165 locuitori, în 1914 -

¹ *Ibidem*, p. 14.

² *Ibidem*.

EPIDEMIILE DIN BISTRITA-NĂSĂUD ÎN ANUL 1921

1.405, iar în 1921 doar 48. Diferență este foarte mare întocmai ca și la celelalte boli infecțioase¹.

Situația tusei convulsive se prezenta în județul Bistrița-Năsăud după cum urmează:

a) Morbiditatea

Numărul total de îmbolnăviri prin tuse convulsivă			Câte % revine tusei convulsive dintre toate bolile contagioase	La câți locuitori revine 1 bolnav de tuse convulsivă	Pe 100.000 locuitori revin bolnavi de tuse convulsivă	Pe câți km ² revine 1 bolnav de tuse convulsivă	Pe 100.000 km ² revin bolnavi de tuse convulsivă
B	F	Total					
3	3	6	0,67	20.079	4,98	722	138,50

b) Mortalitatea

Numărul total de îmbolnăviri prin tuse convulsivă			Mortalitatea prin tuse convulsivă în procente	Câte % din totalul morților de boli contagioase revin prin tuse convulsivă	Pe câți locuitori revine 1 mort de tuse convulsivă	Pe 100.000 locuitori revin morți de tuse convulsivă	Pe câți km ² revine 1 mort de tuse convulsivă	Pe 100.000 km ² revin morți de tuse convulsivă
B	F	Total						
-	1	1	16,66	1,20	120.479	0,83	4.332	23,08

Tifosul exantematic

Se știe că epidemie de tifos exantematic în Transilvania n-a existat înainte de război. Transilvania fiind însă mărginașă cu țări care au avut tifos exantematic atât înainte de război, cât și în cursul războiului (Galiția, Bucovina, Serbia) și cum nu s-a luat față de aceste țări nici un fel de măsură severă de control la granița Transilvaniei, epidemia a fost introdusă cu ușurință în repetate rânduri. Acesta este cazul tifosului exantematic din județul Arad (comuna Ineu) și orașul Cluj din anul 1921. Aceste epidemii au fost stinse totdeauna îndată după apariția lor².

Cu toate că după război situația este mult mai defavorabilă din punct de vedere a combaterii epidemiilor, agravându-se mult în județul Maramureș, de exemplu, prin fixarea graniței prin mijlocul fostului județ, din cauza unei circulații mari peste graniță, atât pe căile legale cât și pe cele nelegale, tifosul exantematic din anii 1913 și 1914 a fost mai grav ca cel din 1921. Mortalitatea tifosului exantematic nu poate fi considerată gravă, dat fiind media de

¹ *Ibidem*, pp. 14-15.

² *Ibidem*, p. 15.

EPIDEMIILE DIN BISTRIȚA-NĂȘĂUD ÎN ANUL 1921

14%. Pentru Ardealul propriu-zis, avem în 1921 9 morți de tifos exantematic, iar pentru 1913 pentru același teritoriu numărul morților a fost de 38, iar în 1914 de 47¹.

În ce privește județul Bistrița-Năsăud, tifosul exantematic nu a existat, fapt ce reiese din situația prezentată în tabelele de mai jos.

a) Morbiditatea

Numărul total de îmbolnăviri prin tifos exantematic			Câte % revine tifos exantematic dintre toate bolile contagioase	La câți locuitori revine 1 bolnav de tifos exantematic	Pe 100.000 locuitori revin bolnavi de tifos exantematic	Pe câți km ² revine 1 bolnav de tifos exantematic	Pe 100.000 km ² revin bolnavi de tifos exantematic
B	F	Total					
-	-	-	-	-	-	-	-

b) Mortalitatea

Numărul total de îmbolnăviri prin tifos exantematic			Mortalitatea prin tifos exantematic în procente	Câte % din totalul morților de boli contagioase revin prin tifos exantematic	Pe câți locuitori revine 1 mort de tifos exantematic	Pe 100.000 locuitori revin morți de tifos exantematic	Pe câți km ² revine 1 mort de tifos exantematic	Pe 100.000 km ² revin morți de tifos exantematic
B	F	Total						
-	-	-	-	-	-	-	-	-

Pojarul

Boala contagioasă care pentru Transilvania a avut mare importanță nu numai pentru că îmbolnăvirile de pojar sunt cele mai multe dintre toate bolile contagioase (46,14% din toate îmbolnăvirile prin boli infecțioase revin asupra pojarului), dar și fiindcă în ce privește numărul morților prin boli infecțioase, pojarul ocupă locul al doilea, urmând îndată după scarlatină și trecând înaintea febrei tifoide, dizenteriei și a tifosului exantematic.

Mortalitatea pojarului atât în privința numărului absolut, cât și în privința numărului relativ prezintă un interes deosebit pentru noi. Trebuie să constatăm că în cursul anului 1921 am avut în Transilvania o epidemie de pojar care poate fi considerată și mare și gravă. Mortalitatea a fost mai mare la țară (3-21%) ca în orașe (2-15%). Media mortalității relative prin pojar pentru întreaga Transilvania este 3,11%. S-au produs în cursul anului 1921 în total 15.263 îmbolnăviri cu 475 morți. Mortalitatea relativă mare, o putem explica prin complicații pulmonare foarte frecvente. Asupra acestui lucru sau trimis rapoarte din toate regiunile Trann-

¹ *Ibidem*, p. 16.

EPIDEMIILE DIN BISTRIȚA-NĂSĂUD ÎN ANUL 1921

silvaniei, astfel încât faptul îl putem considera confirmat¹.

Asupra, proporției ce a luat pojarul în Transilvania ne putem lămuri complet dacă considerăm că în o mare parte a județelor transilvănene numărul îmbolnăvirilor prin pojar trece peste cifra de 50% din totalul îmbolnăvirilor prin boli infecțioase pe care le tratăm aici. În cele 22 de județe ale Transilvaniei procentul îmbolnăvirilor prin pojar este de 48,76% din totalul îmbolnăvirilor prin boli infecțioase.

Este interesant de știut că, deși în anul 1921 am avut un număr mare de morți prin pojar, totuși în ultimul an de pace (1914) numai în Transilvania propriu-zisă au fost înregistrate în total 1.251 cazuri de moarte prin pojar față de 289 din anul 1921².

În tabelele de mai jos se poate vedea distribuția pojarului în județul Bistrița-Năsăud și calculele proporționale în ce privește numărul îmbolnăvirilor și a mortalității prin pojar.

a) Morbiditatea

Numărul total de îmbolnăviri prin pojar			Câte % revine pojarului dintre toate bolile contagioase	La câți locuitori revine 1 bolnav de pojar	Pe 100.000 locuitori revin bolnavi de pojar	Pe câți km ² revine 1 bolnav de pojar	Pe 100.000 km ² revin bolnavi de pojar
B	F	Total					
230	156	386	43,32	312	320,38	11,22	8.910,43

b) Mortalitatea

Numărul total de îmbolnăviri prin pojar			Mortalitatea prin pojar în procente	Câte % din totalul morților de boli contagioase revin prin pojar	Pe câți locuitori revine 1 mort de pojar	Pe 100.000 locuitori revin morți de pojar	Pe câți km ² revine 1 mort de pojar	Pe 100.000 km ² revin morți de pojar
B	F	Total						
5	9	14	3,64	16,86	8.605	11,62	309,42	323,17

(Va urma)

¹ *Ibidem*, p. 17.

² *Ibidem*, p. 18.

EXCELSIOR

SĂLĂUANUL MAXIM MORARIU DISTINS CU PREMIUL DE EXCELENȚĂ ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ AL UNIVERSITĂȚII „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA

Primăvara anului 2021 a debutat pentru părintele Maxim Morariu, cel mai de seamă reprezentant al culturii sălăuane și năsăudene contemporane, cu primirea unui „mărțișor” din partea Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, sub forma premiului de excelență în cercetarea științifică, acordat de rectorul Daniel David. Devenite o tradiție pentru universitatea clujeană, premiile de excelență sunt menite să recompenseze performanțele obținute de corpul universitar sau echipele de specialiști și tehnicieni, anul acesta fiind acordate premii de

excelență didactică, premii de excelență în cercetarea științifică, premii de excelență pentru servicii inovative și culturale către societate, premii de excelență în servicii administrative și premii de excelență în cercetarea științifică acordate de rectorul universității clujene celor mai vizibili cercetători.

Dacă primele patru categorii au inclus numele acelor profesori, cercetători, tehnicieni propuși de facultățile care alcătuiesc astăzi Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca (a căror nominalizare, în unele cazuri, poate fi considerată părtinitoare), ultima categorie include doar numele cercetătorilor care s-au regăsit, pe parcursul anilor 2019 și 2020, printre cei mai citați oameni de știință ai lumii (numărul de citări și intrări în bazele de date internaționale plasându-i în categoria celor mai influenți oameni de știință ai lumii, care ocupă un procent de 2% din totalul membrilor care alcătuiesc comunitatea științifică internațională). Printre acești oameni de știință influenți pe care, conform declarației rectorului Daniel David, și i-ar dori orice instituție de învățământ superior a lumii, s-a înscris

și părintele protosinghel Maxim Morariu, originar din comuna Salva, unul dintre puținii cercetători din domeniul științelor umaniste premiat de universitatea clujeană la această categorie.

Absolvent al facultăților de teologie ortodoxă și istorie din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, doctor în teologie, doctorand în științe sociale al Universității Pontificale Angelicum din Roma, secretar științific al Centrului de Cercetare „Ioan Lupaș” din

SĂLĂUANUL MAXIM MORARIU DISTINS CU PREMIUL DE EXCELENȚĂ ÎN
CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ AL UNIVERSITĂȚII „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA

Cluj-Napoca, fondator și director adjunct al revistei „Astra Salvensis” (singura revistă științifică din România care apare în mediul rural), părintele protosinghel Maxim Morariu și-a câștigat pe bună dreptate premiul de excelență, rezultat al nenumăratelor ore de studiu, al programelor de cercetare urmate (parte realizate în străinătate, în Slovacia, Austria, Serbia, Elveția, Franța, Italia), dar și al sacrificiilor de natură personală (doar cei care cunosc latura profundă a părintelui Maxim Morariu, puțini la număr, pot depune mărturie în legătură cu frământările acestuia, cu jertfele pe care le-a făcut de-a lungul anilor pentru a-și croi propriul drum în lumea academică, o lume închisă care, din păcate, încă funcționează în baza unor principii și legături de castă).

Rezultatele cercetărilor sale valorificate în paginile unor volume de specialitate (a căror număr a ajuns la 31), mai cu seamă în paginile unor reviste de marcă ale comunității academice internaționale i-

au asigurat părintelui protosinghel Maxim Morariu, încă de la o vârstă fragedă, o vizibilitate extraordinară, la care unii oamenii de știință români aspiră o viață întregă și la care doar puțini ajung (vizibilitate materializată în citări, intrări în bazele de date internaționale și intrări în diferite bibliografii și instrumente de lucru). Articolele și studiile sale l-au plasat printre cei mai vizibili (dacă nu cel mai vizibil) teologi români, un statut ce contrastează cu încadrarea universitară a acestuia care, din motive care îmi scapă, încă stă sub semnul provizoratului.

Recent, am avut ocazia să parcurg câteva texte referitoare la viața și activitatea celebrei artiste Maria Tănase, în paginile cărora am regăsit un fragment invocat adesea de aceasta și care cred că s-ar potrivi pentru a defini activitatea științifică a părintelui protosinghel Maxim Morariu: „*Lemn bun, lemn rău; tot cenușă! Importantă e flacăra!*”. Ca o flacăra metaforică, părintele Maxim Morariu „arde” pentru vizibilitatea și sporirea cercetării științifice românești din domeniul științelor umaniste, meritând, cu siguranță, un rol și o poziție mai importantă în viața corpului universitar clujean.

Prin intermediul acestor puține rânduri, ca un prieten bun, mândru de realizările părintelui protosinghel Maxim Morariu, îi transmit felicitări (sincere, nu din pură complezență), dublate de îndemnul de a nu părăsi acest drum frumos, dar anevoios și plin de cârcotași „binevoitori”, al cercetării științifice de calitate. Sunt convins că acest premiu, alături de altele (trecute și viitoare), îl vor responsabiliza și îl vor motiva să scoată la lumină noi pagini referitoare la autobiografia spirituală, la teologia și spiritualitatea modernă și contemporană, ori la istoria noastră națională. Excelsior!

Drd. Mihai-Octavian Groza
Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca
Institutul de Istorie Ecleziastică „Nicolae Bocușan” Cluj-Napoca

Ion Creangă – o viață „de poveste”

Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

Născut în anul 1837 la Humulești și trecut la Domnul la 31 decembrie 1889 la Iași, dânsul a lăsat culturii române o valoroasă moștenire constând din basme, povești nemuritoare, nuvele, snoave, dar și frumoasele amintiri din copilărie.

Despre data nașterii lui nu avem date concrete. Nici măcar autorul nu este foarte sigur de plasarea cronologică a momentului propriei lui veniri pe lume. La un moment dat afirmă că s-a născut la 1 martie 1837. Alte documente vin însă să-l consemneze la 10 iunie 1839. Știm însă că s-a numărat între cei șapte copii ai familiei, dintre care trei au murit în copilărie, iar ultimii trei s-au stins cu toții în anul 1919.

Școala o va începe în anul 1847 în satul natal. Pregătit inițial de dascălul de aici, va fi apoi încredințat bunicului matern din Pipirig, unde va continua studiile. În 1853, documentele în deconspiră ca fiind înscris la Școala domnească de la Târgu Neamț, unde-l va avea ca profesor pe faimosul părinte Isaia Teodorescu, evocat ulterior în *Popa Duhu*. De aici, va lua drumul școlii catehetice de la Fălticeni, iar ulterior, după desființarea acesteia, va merge la Seminarul teologic „Veniamin Costachi” de la Socola. Va absolvi cursurile seminarului inferior în 1859, iar la data de 26 decembrie a aceluiași an se va căsători cu fiica preotului Ioan Grigoriu de la Biserica cu hramul „Sfinții Patruzeci de Mucenici” din Iași, devenind diacon al acesteia. Un an mai târziu i se va naște fiul Constantin.

În anul 1864, Ion Creangă va studia la școala preparandală vasiliană din Iași. Între dascălii care-i vor influența destinul aici, se va număra și Titu Maiorescu. Acesta va fi cel care îl va și numi învățător la școala primară numărul 1 din urbe.

După 12 ani de diaconie, context în care a slujit la diferite biserici, la 10 octombrie 1872, va fi exclus definitiv din cler, pentru faptul de a-și și părăsit soția și de a fi tras cu pușca în ciorile din curtea Bisericii Golia. Odată cu această pedeapsă de natură bisericească, va fi dat afară și de la catedră, fiind reabilitat ca dascăl puțin mai târziu, când Titu Maiorescu va ajunge Ministrul Învățământului. Ca învățător de vocație, va colabora la mai multe manuale școlare.

Întrucât, în urma procesului de divorț, copilul îi va fi dat în grijă, se va muta la bojdeuca din Țicău. Aici îl va cunoaște în anul 1875 pe Mihai Eminescu, care era atunci revizor școlar. El va fi cel care-l va încuraja să scrie și datorită lui, Ion Creangă va publica cele mai importante opere ale sale, perioada de maximă înflorire putând fi plasată între anii 1875 și 1883.

Un aspect mai puțin cunoscut al biografiei marelui scriitor îl reprezintă faptul că începând cu anul 1883 a suferit de asemenea și de epilepsie. Boala și decesul prietenului său Mihai Eminescu și apoi cel al Veronicăi Micle îi vor aduce o mare durere și îi vor grăbi, după câte se pare, sfârșitul. Se va stinge la data de 31 decembrie a anului 1889, în casa sa de la Țicău și va fi înmormântat în cimitirul Eternitatea din Iași.

Odată cu el nu se va stinge însă chipul marelui scriitor. Dimpotrivă, va înflori. Basmele sale vor deveni material didactic, amintirile din copilărie vor înveseli tinerețile multor tineri, iar chipul său bărbos și rotofei va zâmbi de pe copertele succesivelor reeditări pe care le vor cunoaște cărțile sale. Ba mai mult, personalități de prim rang ale culturii române, precum doamna academician Zoe-Dumitrescu Bușulenga, sau maica Benedicta cum a mai fost dânsa cunoscută, îi vor dedica ample cercetări monografice, plasând scrisul lui în contextul marilor opere ce au marcat literatura europeană la sfârșitul veacului al nouăsprezecelea.

Vasile Pârvan (1882-1947) - un om deplin și un român adevărat -

Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

Născut la data de 28 septembrie a anului 1882 la Huruiești, în vecinătatea Tecuciului, dânsul va pleca parcă prea devreme dintre noi, la data de 26 iunie a anului 1927. Ca prim copil al învățătorului cu origini basarabene Andrei Pârvan și al Aristiței Chiriac, originară din Dobrenii Neamțului, va avea o copilărie și o tinerețe marcate de multe privațiuni. După cum arată academicianul Alexandru Zub în paginile studiului introductiv al corespondenței pe care i-a editat-o în anul 1973, problemele tatălui îl vor face pe fiul cel mare să ia asupra-și grijile de cap al familiei încă din tinerețe. Acest lucru nu-l va opri însă, să desfășoare o rodnică activitate în ogorul culturii. La Berești, unde cel mai probabil a fost instruit de tatăl său, își va începe studiile. Le va continua apoi la Colegiul Național „George Roșca Codreanu” din Bârlad, pe care-l va absolvi în anul 1900. Nu va uita de el și în anul 1919, va institui în memoria mamei sale premiul Aristița Chiriac, ce va fi oferit an de an celui mai studios elev al școlii.

Apoi, între 1900 și 1904, va studia la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București (în paralel cu cea de drept). Va avea aici profesori mari, precum Nicolae Iorga, Ioan Bogdan și Dimitrie Onciu, cu care va închea ulterior o frumoasă colaborare. Cu privire la perioada studenției sale, biografii vor remarca următoarele:

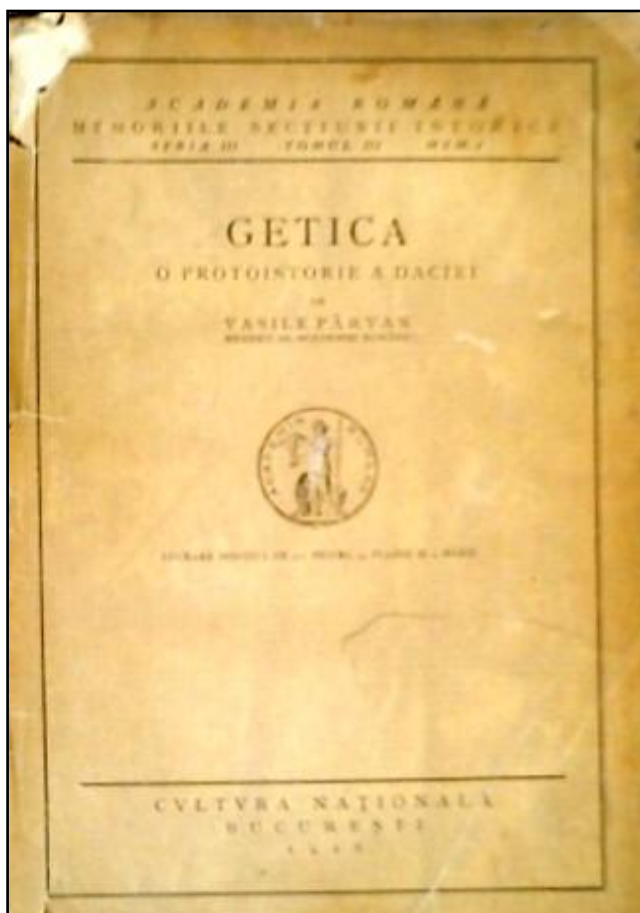
„Dificultățile financiare în care se zbate tot timpul îl silesc să se împartă cu uimitoare energie între cursurile și seminariile de la universitate, funcțiunea de pedagog la o școală particulară și aceea de „scriitor” la Biblioteca Academiei. Adăugând la aceasta colaborarea la diverse publicații de epocă (*Convorbiri literare*, *Luceafărul*, *Sămănătorul*, *Tribuna*, *Revista bibliografică*), imaginea tânărului cărturar animat – cum singur mărturisește – de dorința de a ridica „plebea flămândă și chinuită” la condiția unei umanități respectate în drepturile și aspirațiile ei legitime, se

Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

întregește edificator”. (Alexandru Zub, „Vasile Pârvan”, în Vasile Pârvan, *Correspondență și acte*, ed. Alexandru Zub, Editura Minerva, București, 1973, p. X).

La absolvirea facultății va pleca cu o bursă din fondul Hillel într-un periplu de studii în Germania. Va urma cursurile a trei universități, cea de la Jena, cea de la Berlin și cea de la Breslau. La cea din urmă își va obține titlul de doctor, sub conducerea profesorului Conrad Cichorius. Teza sa va fi dedicată naționalității negustorilor din Imperiul Roman și va fi susținută, în limba germană, în anul 1908. Specialiștii o vor clasifica drept una dintre cele mai bune cercetări dedicate dezvoltării comerțului în antichitatea clasică.

Debutul publicistic îl va face în anul 1900 în *Noua revistă română*. Ulterior, ca student și ca cercetător va ajunge să devină un colaborator constant al marilor periodice românești ale epocii. În anul 1909, va deveni profesor la universitatea bucureșteană, urmându-i la catedră lui Grigore Tocilescu. Va fi titularizat în anul 1913, iar în 1910, va deveni membru corespondent al Academiei Române. Trei ani mai târziu, va fi reconfirmat aici, ca membru titular.

Marea Unire va aduce schimbări și în viața profesorului Pârvan. În 1919 va fi numit profesor de istorie antică și la Universitatea clujeană. În paralel, începând cu anul 1926, va fi și profesor agregat al faimoasei universități de la Sorbona.

Ca arheolog se va remarca printr-o serie de săpături și opere dedicate Daciei. Cea mai importantă lucrare a sa, *Getica*, apărută în anul 1926, va fi o vastă sinteză arheologică ce va vorbi despre rolul politic și cultural al geto-dacilor. Alături de acest aspect, va oferi de asemenea valoroase cercetări și în ceea ce privește preistoria și istoria civilizației daco-romane.

Pe lângă activitatea didactică, va fi o vreme și director al Muzeului Național de Antichități, va conduce săpăturile arheologice de la Histria și va deveni unul dintre fondatorii Școlii Române din Roma, căreia îi va fi și primul director.

Viața de familie va fi marcată și ea de dureri și suferințe. Căsătorit în anul

1913 cu Silvia Cristescu, nepoata fostului său profesor Ioan Bogdan, va avea însă o viață conjugală scurtă. Primul Război Mondial va determina tânăra familie să ia calea refugiului, inițial la Iași, în 1916, iar apoi la Odessa. Doamna va deceda aici la nașterea copilului.

Decesul prematur al marelui dascăl va surveni din pricina unei banale apendicite. Absorbit întru totul de munca de șantier, va ignora suferința pricinuită de aceasta, iar momentul în care va ajunge în cele din urmă pe masa de operație, va fi deja prea târziu.

ABSOLVENȚII LICEULUI „SOLOMON HALIȚĂ”

Promoția 1971-1972

XII A

1. BUIA I. IOAN
2. CICEDEA A. TRAIAN
3. CORUȚIU C. MARIA
4. DĂNILĂ L. LIVIA
5. DĂRĂBAN A. ILEANA
6. FILIPOI L. ISAC
7. GICHI I. MĂRIOARA
8. GRAPINI S. RODICA
9. HANHEA I. DAN
10. HÂRUȚA A. FLOAREA
11. HOJDA I. PARTENE
12. ILIEȘIU T. LUCREȚIA
13. ILIEȘIU V. CORINA
14. ISTRATE E. ION
15. MĂGUREAN A. LIVIU
16. MĂRICUȚ G. MARIA
17. MOLDOVAN A. ROZALIA
18. MUREȘEANU S. FLORIN
19. NACU F. SIMION
20. NIȚĂ C. CONSTANTIN
21. POP I. LIGIA
22. PUI I. IRINA
23. SCRIDONESI V. MARIA
24. ȘTIPOAIE I. CĂTĂLINA
25. TERȘANSKI F. ION
26. TOTH G. ION

XII B

1. BÂRTA V. MARIA
2. BOZBICI IOAN
3. CÂMPAN A. MARIA
4. CIOCIU A. LEON
5. CIONT E. LUCIA
6. CONSTANTIN E. GEORGE
7. COTROȘ ANA
8. DANCIU G. ANA-MARIA
9. DĂNILĂ A. LIVIA
10. DOBRESCU IOANA
11. DOBZĂU VALERIA
12. FILIPOI V. GABRIELA
13. FLORE I. CĂTĂLINA
14. GROS I. VIORICA
15. GUZU I. DOREL
16. HANȚIG I. CORNELIA
17. IONAȘCU I. GHERASIM
18. LĂZĂROI M. VIORICA
19. MARICA I. ANA
20. MIGOVAN ANA
21. MIHĂILĂ S. SILVIU
22. NEAMȚ E. NASTASIA
23. POP SAVETA
24. SCHULLER F. ELISABETA
25. SCRIDON I. AREFTA
26. SFRÂNGEU SILVIA
27. ȘPAIMOC L. IOAN
28. STECZ I. EDITH
29. STECZ I. ELISABETA
30. VÂRTIC I. IOAN

* Materialul a fost preluat din *Liceul Teoretic „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi*
– 50 de ani, 2012.

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CENTRUL CULTURAL „JUSTIN SOHORCA” SÂNGEORZ-BĂI

**Corul Parohiei Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae” din Sângeorz-Băi
la Mănăstirea Cormaia**

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229